

ХАҢЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАҢЫАТА

НЬУРБА ОГНИ-НЬУРБЫ

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Ньурбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

Кэлэн иһэр Саргылаах Сана дьымынан!

Дорогие жители и гости города Ньурба!

От имени Администрации МО "Город Ньурба" и депутатов городского Совета поздравляем Вас с наступающим Новым годом и Рождеством!

Вот и заканчивается 2022 год - Год Патриота. Год был богат на события как горестные, так и радостные. По своей природе человеческий организм настроен, в первую очередь, на положительные эмоции и для визуализации светлого будущего нам необходимо отметить все то хорошее, что произошло с нами, с нашим любимым городом в уходящем году. Мы гордимся событиями, которые вошли в историю города и Ньурбинского района - это строительство каменного здания Ньурбинского драматического здания, асфальтирование улиц Манчары, Советской, Марии Романовой, завершение начальных этапов проектов по Программе поддержки местных инициатив "Бассейн и пляж на реке Ньурбинка", обустройство летнего водопровода в микрорайоне Убоая, устройство тротуара по улице Степана Васильева, завершение первого этапа проекта "Набережная реки Вилюй" за счет федеральных средств. И это только начало. Впереди нас ждет реализация пятилетней Программы социально-экономического развития города до 2027 года. Проект Программы мы составляли вместе с вами и на основании Ваших предложений, озвученных в ходе предвыборной кампании и на традиционных встречах с населением. Будущее города зависит от усилий каждого человека, от его инициативы, эффективной работы, от заинтересованности в общем результате. Вместе мы преодолеем любые трудности и сделаем свой город лучшим местом на земле!

Добрым словом вспомним старый год, и с уверенностью и радостью взглянем на год новый! Пусть он всем нам подарит счастье, будет спокойным и добрым, принесет много приятных и ярких моментов в личной и общественной жизни. Пусть 2023 год войдет в каждый дом, каждую семью с миром, добром и любовью, оправдает все Ваши сокровенные мечты и ожидания!

Искренне желаем Вам крепкого здоровья, душевной гармонии, поддержки верных друзей, внимания близких, всего самого доброго!

Мира и благополучия вам и вашим семьям в наступающем году!

Глава МО "Город Ньурба" Геннадий Васильевич ИГНАТЬЕВ,
Председатель городского совета депутатов Петр Александрович ИННОКЕНТЬЕВ.

Күндээдэ нэһилиэтин олохтоохторугар итии-истинг эбэрдэ!

Күндээдэ нэһилиэтин бары олохтоохторун, оскуола кэлэктибин уонна үөрэнээччилэри Күндээдэ оскуолатын сана дьытэ тутуулаан үлэбэ кириэринэн итии-истинг эбэрдэлибит! Өр күүтүүлээх, уһун-киэн уһунуктаах кэм кэнниттэн оскуола дьытэ үлэбэ кириэриттэн, кыра да буоллар кыттыгастаах буоламмын, улаханлык үөрэн олобуун.

Бастатан туран, улуус салалтатыгар, чуолаан баһылык Алексей Михайлович Иннокентьевка 2020 с. хорсун быһаарыны ыһынан, улуус бэйэтин уһун суотугар бу тутууну сагаттан саралаан, үлэбэ киллэрбитинэн диринг махталбын тиэрдэбин. Түгүнүнэн туһанан, биһиги этиибитин өйөөн Күндээдэ оскуолатын тутуугар СӨ буддьүөтүтүнэн 200-тэн таһа мөл. солк. бэрдэрит СӨ Ил Дархана Айсен Сергеевич Николаевка уонна СӨ Бырабытталыстыбатын Бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта Сергей Васильевич Местниковка улаханлык махтанан.

Бу манньк кэмгэ син-биир ахтан аһар наадалаах. Күндээдэ оскуолатын бырайыагынан 2007 с. биһиги ситэртэрин онорторон турардаахпыт. Оччолорго СӨ Бэрэсидьиэнэ Е.А.Борисов Бортокуолугар тирэбирэммит, 2010 с. "2012-2016 сс. үөрэбириитин сайдыыта" бырагырааматыгар базовай барыйаан быһытынан киллэртэрибит. Онон быһаарылыбыта: 2013-2015 сс. оскуола тутуута бүтүөхтээх дьин. Ол кэмнэргэ өссө иккис кыһалга үөскэбитэ: СӨ Экэниэмикэтин министриэтибэтэ уонна СӨ Тутуу министриэтибэтэ Күндээдэбэ 176 мистэлээх оскуола улахан, 120 мистэлээх сөп, итинэн ЛСТК, ол аата металлоконструкциянан тутулуохтаах дьин былаанга киллэртэрэ сатаабытара. Ону улаханлык эрчийэн-эриһэн, Үөрэх министриэтибэтин, Тутуу министриэтибэтин уонна Экэниэмикэтин министриэтибэтин кытта үлэлэхэммит, оччолорго экэниэмикэ министриэтибэтэ Ольга Николаевна Федорова өйөөн, 176 мистэлээх таас барыйаанынан хааларын ситисиппит. Онтон, хомойуох иһин, эһиги билэр төрүүккүтүнэн, оскуола тутулуубатаба. Ол кэмгэ өрөспүүбүлүкэ 77 мөл. солк. улууска биэрбитин, сокуону кэһии тахсыбытынан сибээстээн, төттөрү ылбытара.

Онтон дьэ билигин Күндээдэбит оскуола тутуулан үлэбэ кириэрэ олус үөрүүлээх. Күндээдэ нэһилиэтин олохтоохторугар уонна учууталларга туһаайан, бу оскуолаттан инникитин даҕаны бары өттүнэн дэгиттэр сайдыылаах, дирин-киэн биһиллээх, үтүө-мааны дьон үөскээн-үүнэн, үөрэнэн табыстыннар, нэһилиэктэрин, улуустарын, өрөспүүбүлүкэлэрин уонна норуоттарын аатын ааттар дьоннор буолууннар дьин баҕа санаабын тиэрдэбин.

Ил Түмэн судаарыстыбаннай тутулга уонна олохтоох салайыны боппуруостарыгар сис кэммитэтин бэрэссэдээтэл Владимир ПРОКОПЬЕВ.

Ытыктабыллаах Ньурба улууһун олохтоохторо! Күндү биир дойдулаахтарбыт!

"Ньурба улууһа" муниципальнай оройуон Дьаһалтатын уонна улуус Сүбэтин дьокуматтарын аатыттан эһигини кэлэн иһэр саргылаах Сана дьыл быраһынынныгынан ис сүрэхпиттэн, итии-истинг эбэрдэлибит!

Улууска Норуот көбүлээһининэн биллэрilibит 2022 сыл биһигэ араас үтүө да, уустук да түгүннэри тосхойдо. Бу сыл ситиһилибит түмүктэринэн Ньурба дьоно элбэх идэйдээхтэрин, үлэһитэрин уонна сананы-сонуну киллэрэр дьулуурдаахтарын өссө төгүл көрдүбүт. Үгүс дьон норуот хаһаайыстыбатын араас салааларыгар, ол иһигэр тыа хаһаайыстыбатын, урбаан, уопастыбаннай аһылык, нэһилиэнньэбэ араас өнгөнү оноруу эйгэлэригэр бэйэлэрин дьыалаларын тэринэн саҕалаатылар. Улууска Норуот көбүлээһинин сыһын чэрчитинэн дьон 226 бырайыактарын олоххо киллэригэ 72,9 мөл. солк. көрүлүбүтэ.

Аһан эрэр сыл киһи-аймах аныгы историятыгар улахан эрирдээх-уустук түгүннэрдээх буолла. Дойдубутугар куттал суох буолуутун хааччыйарга туһуламмыт Анал байыаннай эһэрэссийэ ытылла турар. Манна биһиги улууспуттан 100-тэн таһа байыаннай сулууссалаах кыттар. Бу үгүс дьытэ кэргэтири, хас биирдии киһи олоһун таарыйда. Биһиги хорсун уолаттарбыт Ийэ дойду интэриһин уонна биһиги көмүскэлибитигэр турдулар. Кинилэр дьытэ кэргэтиригэр көмөлөһөр, кинилэри өйүүр - биһиги мүлчүрүбүт иэспит. Ким даҕаны уопсай дьыалаттан туора туран хаалбата, үгүс тэриэтэлэр, улууспут олохтоохторо мобилизацияламмыт биир дойдулаахтарга көмө фондатыгар бэйэлэрин кылааттарын киллэрэллэр. Биһиги ийэлэрибиз-эбэлэрибиз балаҕан ыйыттан бүгүнгү күнгэ дьэри буйууттарбытыгар иһиллэрин сылаһын иһэрэн ичигэс таһастары, наадалаах малы-салы тигэллэр. Бу уустук уонна эппиттээх кэмгэ улуус олохтоохторо уонна уопастыбаннаһа түмсүүлээхтэрин көрдөрүлэр, байыаннай сулууссалаахтарбытыгар көмөнү онорууга көхтөөхтүк кытыннылар. Кинилэр дьытэ кэргэтиригэр үгүс өртүтээх көмө онордулар. Бу кэмгэ биһиги буйууттарбытын кытта бииргэбит.

Төһө даҕаны кэксэ ыарахаттар бааларын иһин, биһиги бары бииргэ араас уустугу-ыараханы тулуйдубут, сыл санатыгар ылыммыт бары кэриэтэ былааннарбытын олоххо киллэрдүбүт. Ордук үөрүүлээх түгүннэри Ийэ сылыгар Ньурба улууһа демографической уонна социальной бэлиитикэ эйгэтигэр өрөспүүбүлүкэбэ кыайылыабынан тахсыбытыт буолла.

Улууспут иннигэр 2027 с. Ньурба СӨ норуоттарын IX Спортивной ооньууларга бэлэмнэни үлэтэ барар. Ньурбабытын сайыннарарга биир ситимнээх үгүс үлэ ытыллар. Биһиги олоһор дьытэлэри, үөрэх, култуура, доруобуйа харыстыбыл уонна спорт эбийэктэрин тутуулаах, суоллары, улууссалары аһааллыбыт, куоракка уонна нэһилиэктэргэ уопастыбаннай көбүлээһиннэри олоххо киллэрин аныгы инфраструктураны тэрийибит. Норуот хаһаайыстыбатын араас салаатыгар ситиһилибит үтүө түмүктэринэн кизн туттабыт.

Сыл бэлиэ түгүннэринэн Саха АССР тэрилибитэ үбүлүйдээх 100 сыла, улууска доруобуйа харыстыбылын тиһигин сайыннарыыга СӨ Бырабытталыстыбатын кытта Сөбүлэһии, "Ньуккан сыбаалкатын рекультивациятын ытарга "Росатом" корпорацияны кытта Сөбүлэһиини түһэрсии, СӨ Спордун министриэтибэтин Күннэрэ, улууска култуура салаата тэрилибитэ 100 сыла, Ньурба к. К.Д.Уткин аатынан түмэлгэ Судаарыстыбаннас саалатын, тыйаатыр сана дьытэтин, Хатыыга ФАП дьытэтин, Чап-надаба 100 мистэлээх оскуола-саадын, Күндээдэбэ 176 мистэлээх оскуоланы уонна врачевнай амбулаторияны үлэбэ киллэри у.д.а. буолдулар.

2023 с. эмиз биһигини улахан бэлиитикэскэй сабыттыалар - СӨ Ил Дарханын, СӨ Судаарыстыбаннай Мунньаһын - Ил Түмэн уонна улуус Сүбэтин дьокуматтарын быыбардара күүтэлэр. Улуус дьыно-сэргэтэ сайдыы туһунан санааларынан салайтаран, итинэн көхтөөхтүк кыттыахтара дьин эрэнэбит.

Ытыктабыллаах Ньурба улууһун олохтоохторо! Күндү биир дойдулаахтарбыт!

Бу аһан эрэр сылы кытта энэрдэспит күчүмэбэйи-уустугу утааран, кэлэр кэскилгэ эрэмнэлээх уонна бигэ санаалаах тиһиэн кэлбит 2023 сылга эрэллээхтик үктэнэн кириэххэ. Бу кэлэн иһэр сыл үгүс үөрүүнү-көтүүнү, элбэх ситиһини тосхойду. Эһигэ баҕарабыт чэиэн-чэбдик доруобуйаны, дьолу-соргуну, саҕалаабыт уонна былааннабыт дьыалабыт ситиһиллээхтик олоххо кириэригэр!

"Ньурба улууһа" МО баһылыга А.М.ИННОКЕНТЬЕВ,
Улуус Сүбэтин бэрэссэдээтэл С.И.ЕВСЕЕВ.

Убаастабыллаах тыыл, үлэ бэтэрээннэрэ, сэрии сылын оҕолоро!

Саха норуотун эрэлэ уонна кэлэр кэскилэ — эдэр ыччат!

Эһигэ кэлэн иһэр Сана сыһын Ньурба улууһун Ытык Сүбэтин, Бэтэрээннэрин Сэбиэтин аатыттан итии-истинг эбэрдэбитин тиэрдэбит!

Эһиги хорсун-хоодуот олоххутугар, дойдуга бэриниллээххитигэр, үлэбэ дьулуургутугар, тулуургутугар мунгура суох ытыктабылытын биллэрэн туран, махтал тыһынан сүгүрүүбүтүн биллэрэбит. Эдэр ыччаттарбытыгар араас эрирдээх-мускуурдаах, сөбүгэр ыарахаттардаах олох кэллэ. Улуу Сэбиэскэй Сојууспут ыһыллан, урут доҕордуу ил-лээхтик олоһорут норуоттар атааннаһыларга күөбүгэр буолла. Ол эрэн Улуу Арас-сыыйа норуоттара сомоҕолостохторуна олох көнүбэ, дойдубут чэлгийэ сайдыа дьин эрэнэбит!

Ытыктабыллаах бэтэрээннэр! Эһигэ баҕарабыт ыраас халлааны, ил-лээх-эйлээх олоһу, дьулуургутун ыһыктыбакка этэнгэ буолууну, саргылаах Сана сылы үөрүү аргыстаах көрсүбүтүн!

Күндү ыччаттарбыт! Олоһу сыаналаан, бэйэ-бэйэбитин харыстаһа үөрэнин, аҕа саастаах дьону ытыктаан! Киһи буолар хаачыстыбабытын сүтэримэн, үтүө өйдөбүлү көлүөнэттэн көлүөнэбэ тиэрдин!

Т.П. ОЛЕСОВА,
Улуустаабы бэтэрээннэр сэбиэттэрин бэрэссэдээтэл.

Итоги 2022 года

Завершился Год культурного наследия народов в России, Год матери в Республике Саха (Якутия) и Год народных инициатив в Нюрбинском районе. 2022 год был плодотворным и насыщенным. Особенной радости прибавила победа Нюрбинского района по итогам Года матери в РС (Я) - в сфере демографической и социальной политики наш район стал лучшим по республике!

2022 год стал годом испытания народа страны на прочность. В Специальной военной операции участвуют свыше 100 наших земляков. Была организована поездка руководителей района с гуманитарной помощью нашим военнослужащим в Донецкую народную республику и в военные части Приморского края, Еврейского автономного округа. В этот сложный и ответственный период население и общественность района показали свою сплоченность и принимают активное участие в сборе помощи для наших воинов. Оказывается всесторонняя помощь их семьям. В это время мы едины с нашими воинами.

Значимыми событиями года стали 100-летие образования ЯАССР, подписание Соглашения между Правительством РС (Я) и Нюрбинским районом по развитию системы здравоохранения в районе, Соглашения о газификации района между АО "Сахатранснефтегаз" и администрацией Нюрбинского улуса, выборы главы муниципального района, г. Нюрба и населегов, депутатов представительных органов г. Нюрба и населегов, Дни Госкомспорта РС (Я) в районе, 100-летие сферы культуры района, Дни Сахатеатра в Нюрбе, 125-летие Хорулинского наслега, 120-летие со дня рождения Доры Жирковой и другие события.

На муниципальных выборах, прошедших 11 сентября 2022 г., и досрочных выборах глав двух населегов 18 декабря жители Нюрбинского района поддержали кандидатуры, предложенные партией "Единая Россия" на глав района, г. Нюрба и населегов. В преддверии IX Спортивных игр народов РС (Я), продолжается системная работа с руководством республики по строительству объектов социальной и инженерной инфраструктуры.

Благодаря профилактическим мерам республики по недопущению лесных пожаров, количество лесных пожаров значительно сократилось - зарегистрировано 5 лесных пожаров. С начала года на территории района зарегистрировано 30 объектов пожаров.

Несмотря на некоторые имеющиеся трудности, мы добились серьезных успехов во многих отраслях экономики, в социальном секторе и общественной жизни. Доходы бюджета района составили более 5 млрд. руб. Расходы бюджета района исполнены в сумме 5,9 млрд. руб. Реализуется 20 муниципальных программ. По итогам конкурса Программы поддержки местных инициатив получили финансирование 12 проектов муниципальных образований.

В истории финансовых органов района значимыми событиями стали успешное участие Централизованной бухгалтерии в I республиканском слете бухгалтеров, занявшей 3 место из 22 команд, и 3 место главного специалиста управления финансов Лилианы Романовой на республиканском конкурсе "Лучший молодой финансист-2022", прошедшем в ноябре.

Население и занятость

По состоянию на 1 октября 2022 г. в районе проживает 23443 чел., в том числе в городе Нюрба - 9666 чел. На учете в поисках работы состоит 227 чел., из них 195 чел. безработных граждан. Центром занятости трудоустроено 516 чел., в том числе на постоянную работу - 158 чел.

По проекту "Местные кадры в промышленности" в промышленные предприятия трудоустроились 39 безработных граждан. По нацпроекту "Демография" 40 безработных граждан прошли профессиональное обучение, из них 14 чел. трудоустроены в УК "Колмар", ООО "Алмазы Анабара", оформили самозанятость. На профессиональное обучение направлено 156 чел.

Предпринимательство

Количество субъектов малого предпринимательства составляет 1862, из них индивидуальных предпринимателей - 507, юридических лиц - 105, самозанятые граждане - 1250.

В связи с объявленным в нашем районе Годом народных инициатив, на реализацию 226 проектов инициаторам было выделено 72,9 млн. руб., из них на развитие сферы предпринимательства из районного бюджета было предусмотрено 45 млн. руб. Созданы сотни рабочих мест в различных отраслях экономики и в сфере социально-бытовых услуг.

В 2022 г. из районного бюджета на поддержку предпринимательства было выделено 8850 тыс. руб., из них:

- субсидии на возмещение части затрат на приобретение оборудования, инвентаря, стройматериалов, направленных на открытие пункта общепита - 1 млн. руб.;
- субсидии на приобретение транспортного средства для оказания социально-зна-

чимых, ритуальных услуг - 1 млн. руб.;

- грант Главы района за вклад в развитие предпринимательства - 100 тыс. руб.;
- льготные займы - 6 750 тыс. руб.;

Предприниматель Иван Тимофеев стал победителем конкурса "Лучшие товары Якутии-2022 г.". Александр Васильев одержал победу в республиканском конкурсе "Наше наследие" в номинации "Художественная обработка и резьба кости". За год резидентами бизнес-инкубаторов создано 17 рабочих мест. Уделяется большое внимание созданию и развитию школьных бизнес-инкубаторов.

Строительство

В уходящем году введены в эксплуатацию здание Нюрбинского государственного драмтеатра на 250 мест, школа-сад на 100/50 мест в с. Чаппанда, школа на 176 учащихся и врачебный участок в с. Кюндяля. Построены 4-квартирные жилые дома в селах Сюля, Хатынг-Сысы.

Практика строительства жилья, объектов образования, культуры и здравоохранения будет продолжена и в предстоящие годы. Только в 2023 году будут введены здание детсада на 35 мест в с. Маар, 4 многоквартирных дома (в общей сложности 173 квартиры) по программе переселения из ветхого жилья в Нюрбе, Дом народного творчества на 170 мест в с. Антоновка, школа-сад на 100/50 мест в с. Чукар, на 10/25 мест в с. Едей.

Из госбюджета оставшихся без попечения родителей приобретено на вторичном рынке г. Нюрба жилье для 6 детей-сирот и детей. По госпрограмме "Обеспечение качественным жильем и повышение качества жилищно-коммунальных услуг" 13 молодых семей, т.ч. 9 многодетных семей получили социальные выплаты. Социальные выплаты на приобретение жилья получили 1 ветеран боевых действий и 5 инвалидов и семей, имеющие детей-инвалидов.

В текущем году завершены ремонтные работы на 9-километровом участке федеральной автодороги "Вилой". Весь участок автодороги от мостового перехода через р. Марха до г. Нюрба обрел твердое покрытие. Также заасфальтированы ул. Манчары, участки улиц Советская, Лермонтовская г. Нюрба. В рамках реализации пилотного проекта асфальтирования улиц сельских населенных пунктов, прилегающих к ФАД "Вилой", проведено асфальтирование улиц Октябрьская в с. Чаппанда, Тыалькинская и Марии Романовой в Октябрьском наслеге. В планах на следующий год - асфальтирование 4 км улиц сельских населенных пунктов вдоль автодороги "Вилой" и 4 км улиц г. Нюрба.

Ведется работа по концессионному соглашению по строительству канализационно-очистного сооружения, реконструкции Амакинской водоочистной станции, завершаются разработки проектно-изыскательных работ полигона твердых коммунальных отходов и по строительству ВОС мощностью 1200 кубометров. "Кировский угольный разрез" начал свою работу по обращению с твердыми коммунальными отходами в Нюрбе и Антоновке.

Из 5 крупнейших социальных объектов, вопросы по которым были поставлены перед руководством республики, в г. Нюрба уже построены детсад на 280 мест и драмтеатр. На проектирование, строительство и оснащение второй очереди больничного комплекса на 70 мест завершена аукцион. На стадии практического решения находятся вопросы строительства стадиона и физкультурно-оздоровительного комплекса. Начато строительство спортзала в с. Кюндяля. Также навстречу к IX Спортивным играм народов РС (Я) будут построены стрелковый тир и зал единоборств в с. Антоновка, спортзалы в с. Чаппанда, Сюля и другие объекты.

Сельское хозяйство

Отрадным событием стал успех крупнейшего в республике крестьянского хозяйства - ИП "Иванова Любовь Васильевна", отмеченного по итогам конкурса Минсельхоза России бронзовой медалью и Дипломом "За высокие достижения в производстве животноводческой продукции".

Благодаря упорной и напряженной работе наших сенокосчиков, удалось обеспечить достаточный запас корма для зимовки скота и лошадей. План по сене выполнен на 89%, по сенажу - на 100% и по силосу - на 121%. Хозяйства, которые не смогли заготовить нужный запас кормов, должны закупить недостающее им количество сена в пределах района.

На поддержку сельского хозяйства из всех уровней бюджета направлено 378,7 млн. руб., в том числе из районного бюджета - 62,9 млн. руб. Хозяйствами всех категорий

произведено 1 477 т мяса. Заготовлено мяса КРС - 13,2 т (88% от плана), мяса лошадей - 7,2 т (144,5%). По данным за 11 месяцев план по запуску молока выполнен 94% (3521 т). Нюрбинская птицефабрика досрочно перевыполнила свой годовой план - 106%, получив более 10,2 млн. яиц. В связи с завершением срока яйценоскости кур, ведется забор птиц, в марте начнется заовод молодняка кур несущих в количестве 49650 из Якутской птицефабрики.

Планы по сбору картофеля и овощей выполнены на 101%. Проведены весенние полевые работы на площади 2512 га. В связи с неблагоприятными погодными условиями, не успевший уродиться овес (это 267 гектаров) был переведен в "зеленку". Завершился капитальный ремонт шлюза-регулятора в местности Суптурбан системы лиманного орошения "Чаппандинская". Введен коровник АО "МТС Нюрба-Агро" на 150 голов.

За счет районного бюджета по заявкам населения бесплатно поставлено 1000 голов поросят. Также птицефабрикой организован заовод гусей и бройлерных птиц. В районе создан уже второй филиал предприятия "Якутский скот" - отделение им. Ст. Васильева. Передача конезавода им. Ст. Васильева в государственную собственность позволила привлечь дополнительные средства на финансовое оздоровление предприятия, что гарантирует сохранение и увеличение поголовья уникальной Мегежеской породы лошадей. Ранее создание в Чкалове отделения ГКП "Якутский скот" дало возможность оживить отдаленный участок и создать новые рабочие места. Количество поголовья аборигенной породы скота достигло 122 голов.

Социальная поддержка

Со стороны республики установленные в Нюрбинском районе меры по поддержке семей и граждан получили высокую оценку. В районе действуют муниципальные программы по социальной поддержке граждан, некоторые из них являются единственными по республике и стране. Выделено 3,8 млн. руб. 137 заявителям, попавшим в трудную жизненную ситуацию. Оказана матпомощь на сумму 4 млн. 240 тыс. руб. 65 онко-больным. Единственной адресной материальной помощью на проведение строительства, капитального ремонта или благоустройства жилого дома ветеранов тыла, боевых действий, инвалидов I группы и детей войны старше 80 лет воспользовался 71 заявитель, на общую сумму 16 млн. 330 тыс. руб. Эта мера поддержки действует уже 5-й год. Сертификаты муниципального маткапитала "Нюрбинская семья" получили 58 семей на общую сумму более 6 млн. руб. В 2022 г. в перечень получателей включены приемные семьи, воспитывающие 3 и более детей. К 77-летию Победы в ВОВ ветераном тыла и "детям войны" выплачена единовременная выплата на сумму 845 тыс. руб. При выписке из роддома матерям вручается набор "Я родился в Нюрбе" с необходимыми младенцам принадлежностями.

В рамках государственной социальной помощи заключено 122 социальных контракта с малоимущими семьями на сумму 17 981 тыс. руб.

Здравоохранение

В районе реализуется программа модернизации первичного звена здравоохранения. Для нужд Нюрбинской центральной районной больницы закуплено 12 единиц нового высокотехнологичного медицинского оборудования. Общая стоимость оборудования составила 67,3 млн. руб. Также поступили автомобили "УАЗ" для Кангаласской и Мархинской врачебных амбулаторий.

По нацпроекту "Здравоохранение" для новой врачебной амбулатории в с. Кюндяля закуплены мебель и оборудование на сумму 780 тыс. руб. В рамках региональной программы модернизации первичного звена здравоохранения, освоено 12,8 млн. руб. по объекту "Лечебный корпус". К сожалению, летом случился пожар на кровле здания роддома, и мы ожидаем выделения финансовых средств на ремонт с Минздрава РС (Я).

За счет районного бюджета построено здание ФАП в с. Хаты. В 2022 году прибыли 10 молодых специалистов после окончания обучения.

Образование

В целях привлечения молодых педагогов в отдаленные наслеги, повышения престижа профессии учителя на муниципальном уровне ведется планомерная работа. В 2022 г. начат второй этап пилотного проекта "Нюрба учуутала" в селе Хаты. На внедрение проекта из местного бюджета трем участникам проекта выплачена сумма по 500 тыс. руб. Проект стартовал в 2020 г. с

Мальжагарской СОШ.

С победой вернулись наши педагоги с Межрегионального конкурса учительских команд "ДРУГ...", достойно представив Нюрбинский район. На хорошем уровне проведены региональный конкурс учительских команд "ВИРУК", республиканская педагогическая ярмарка. Представители педагогической общественности района приняли активное участие в мероприятиях XIV съезда учителей и педагогической общественности, во II съезде учителей якутского языка, литературы и национальной культуры.

Абсолютным победителем конкурса республиканского конкурса педагогов-мужчин в Чурапчинском улусе стал педагог Центра развития ребенка-детсада "Ромашка" Владислав Егоров.

Завершился республиканский конкурс педагогов-библиотекарей. Мария Панкратова вышла победительницей номинации "Школьная библиотека - место формирования ИКТ компетенций". Команда педагогов ЦОД "IT-Куб" стала победителем в ежегодном Дальневосточном зимнем марафоне разработчиков НАСК-the-ICE, который в этом году проходил в рамках Федерального форума "Цифровой алмаз" в Якутске.

Физическая культура и спорт

Нюрбинские спортсмены участвовали в 67 выездных соревнованиях, в районе проведены 30 соревнований. Спортсмены приняли участие в 20 учебно-тренировочных сборах и тренировочных мероприятиях. На чемпионатах и первенствах РС (Я) завоевано 38 золотых, 34 серебряных и 39 бронзовых медалей, на всероссийских и международных соревнованиях - 13 золотых, 10 серебряных и 8 бронзовых медалей.

1-2 декабря в время Дней Госкомспорта РС (Я) в наслегах проведены мастер-классы. Было подписано Соглашение между Нюрбинским районом и Госкомспорта РС (Я) о взаимодействии по развитию физической культуры и спорта в нашем районе.

Культура

Ярким событиями в сфере культуры стали I Международный этнофестиваль материальной культуры и духовности "Якутия - Миру" и 100-летие образования системы культуры в Нюрбинском районе. В различных мероприятиях этнофестиваля в очном и заочном формате приняли участие около 2,5 тыс. чел., в том числе из Казахстана, Турции, Азербайджана и центральных городов России.

В рамках госпрограммы РС (Я) "Развитие культуры в РС (Я) на 2020-2024 гг." проведена большая работа. Приобретено оборудование для кинозала ДНТ "Түһүлгэ" им. А.Я. Овчинниковой Октябрьского наслега. Проведен капремонт здания Центра народного творчества "Эйгэ" им. Е.М. Поликарпова Чукарского наслега. Открылась модельная библиотека в здании Убоянского филиала Нюрбинской межпоселенческой централизованной библиотечной системы. Также были предусмотрены средства: на укрепление материально-технической базы "Айар Киин" Бордонского наслега и ДК "Кыталык" им. Н. И. Харитоновой-Чуор, на господдержку 2 лучших работников сельских учреждений культуры и на господдержку Дома народного творчества "Дьобур" Чаппандинского наслега. Активно ведется работа по укреплению кадров и повышению квалификации.

Молодежная политика

Управление по молодежной политике Нюрбинского района стало победителем грантового конкурса Главы РС (Я) на поддержку территориальных общественных самоуправлений на сумму 1,9 млн. руб. Средства распределены по муниципальным образованиям на реализацию проектов "түөлбэ" по результатам конкурсного отбора.

Продолжает свою работу районный волонтерский корпус, имеющий волонтеров во всех муниципальных образованиях района, и оказывающий помощь семьям мобилизованных, одинокопроживающим пожилым гражданам. С начала года отработано около 700 заказов, проведены традиционные тимуровские выходы. Прошли мероприятия и акции "Свеча Памяти", "Георгиевская ленточка", встречи молодежного штаба "Единой России" с молодежью населегов и тимуровские выходы. Также наши активисты приняли участие в курсах повышения квалификации специалистов по делам молодежи и итоговых мероприятиях Министерства молодежи РС (Я).

Управлением по молодежной политике проводятся традиционные мероприятия, проекты, которые направлены на создание положительного имиджа района.

В заключение можно отметить, что во всем народном хозяйстве по итогам 2022 года произошел позитивный сдвиг. В 2023 году продолжится работа по решению стоящих перед муниципальным районом задач.

Ааһан эрэ сүл бэлиэ түгэннэрэ

Ахсынньы 23 күнүгэр улуус баһылыга Алексей Иннокентьев элбэх оҕолоох ийэлэргэ «Ньурба дьиз кэргэнэ» ийэ хапытаалын үөрүүлэх быһыыга-майгыга туттарда. Алексей Михайлович 2020 сылтан элбэх оҕолоох дьиз кэргэттэри өйүүр сыалтан, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн суох көмө көрүгэ

- улуустаабы ийэ хапытаала олохтоммутун бэлиэтээтэ. Ньурба улууһа демографической уонна дьиз кэргэн бэлиитикэтин эйгитигэр өрөспүүбүлүкэ бастакы миэстэбэ тахсыбытын, манньк үлэ өссө даҕаны салҕанан барыахтаабын тоһоболоото. СӨ Ил Дархана Айсен Николаев Саха АССР

Элбэх оҕолоох ийэлэргэ «Ньурба дьиз кэргэнэ» ийэ хапытаала туттарылынна

тэриллиттэ 100 сылыгар быйыл төрөөбүт ийэлэргэ олохтообут 100 тыһ. солк. кээмэйдээх төлөбүр өссө 5 сылга уһатарын туһунан эпитин иһитиннэрдэ.

Ньурба куорат олохтоохторо, элбэх оҕолоох ийэлэр: 7-с оҕотун күн сириг көрдөрбүт Варвара Николаева, 5-с оҕолорун төрөөбүт Ольга Иванова, Анна Степанова уонна Анастасия Семенова, Татьяна Петрова уонна Евдокия Михайлова үөрэ-көтө «Ньурба дьиз кэргэнэ» ийэ хапытаалын туттулар. Тэрээһини «Кыталык» КД исписэлиинэ Владимир Иванов ийэбэ махтал туһунан ылбай ырыатынан кизгэттэ.

Бу сырдык күн сирэйдийин-харахтын мичилийэ сырдаан,

үөрэн күлүмүрдүү сүлдьар Ольга Иванова санаатын бу курдук үлэтиннэ: «Биһиги дьиз кэргэн үөрүүбүт олус улахан. Кэргэним Кирилл Егоровичтын 5 оҕолоохпут. 3 улахаммыт оскуолаба үөрэнэллэр, 3-тээх оҕобут уһууһаанна сүлдьар, оттон мурун бүтэ - кырабыт 1 ыйдаах. Кэргэним - тутуу эйгитигэр урбаанньыт.

Биһиги улууска элбэх оҕолоох дьиз кэргэттэргэ көмө-өйөбүл улахан диэн ааҕабыт. Атын улуустар дьоннорун кытта кэпсэттэххэ, Ньурба улууһугар элбэх оҕолоох дьиз кэргэттэргэ улахан көмө оҕоһулар диэн истэ-билэ ололор, биһигини ордук саныыллар. Чахчыта даҕаны, оннук. Бы-

йыл өрөспүүбүлүкэбит үбүлүй-дээх 100 сылыгар эмиэ 100 тыһ. солк. төлөбүр кэлбитэ. Бу үбү барытын дьизбитин өрөмүөннээн, ситэрэн туттарга туһанахпыт».

Эбэн этэр буоллаха, «Ньурба дьиз кэргэнэ» ийэ хапытаалын 2020 сылтан номнуо 219 ыал туһанна. Сыллата бу көмөнү ылааччы элбээн иһэрэ көстөр: 2020 с. - 70, 2021 с. - 73 уонна быйыл - 76 дьиз кэргэн.

Дьиз кэргэн бигэ тирэхтээх буоларыгар судаарыстыба, өрөспүүбүлүкэ уонна улуус салалтата улахан болҕомтолорун уураллар, араас таһымнаах социальной өнгөлөр оҕоһулар.

Геннадий АНТОНОВ.

Саҥа дьиз күлүүһүн туттулар

Ааһан эрэ сылга тулаайах, көрүүтэ-истиитэ суох хаалбыт оҕолору дьизэнэн хааччыыы программата үлэтин түмүктээтэ. Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев бу боппуроска улахан болҕомтотун уурар, хас биридии оҕо дьизлэнэрин тус хонтуруолугар тутан ололор. Быйыл барыта 6 оҕо дьизлэрин күлүүстэрин туттулар.

Ахсынньы 26 күнүгэр Валентина Васильева Ньурба куоратка Комсомольской уул. 115 №-дээх дьизэтин бороогун биһигини кытары тэнгэ атыллаан кирирдэ. Бу иннинэ кэргэнин, 2 ыйдаах улчаанын кытары дьиз куортамна-

һан ололорбуттар.

Валя үөрүүтэ үгүс: "Мин төрдүм Маалыкай, төгүрүк тулаайахпын. Биригэ төрөөбүт эдьийим иитэн киһи-хара гыммыта. Кэргэним бэйэтэ төрдө Сунтаар, кафега поварынан үлэлиир, сотору-таабыта кырачааммыт күн сириг көрбүтэ. Онон орубуна кэмизгэр түбэһэн бэйэбит дьизлэнэн хааллыбыт.

Бу дьизни ыларбар хара маннайгыттан опека отделын исписэлиинэ Валерия Валерьевна сизэ сүлдьан, докумуон өттүгэр сүүрэн-көтөн улаханньк көмөлөстө. Уопсайынан, опека үлэһиттэрэ

киһиэхэ наһаа болҕомтолоох сыһыаннаахтарын, тулаайах оҕолору төһө кыалларынан дьизлэринэн хааччыа туралларын истэбин. Мин толору хааччылыылаах, үчүгэй хаачыстыбалаах дьизбэ кириэн олус үөрэн тураммын опека уонна попечительство отделын үлэһиттэригэр, улууспут аҕа баһылыгар Иннокентьев Алексей Михайловичка улахан махталбын тиэрдэбин".

Ааспыт нэдиэлэбэ Комсомольской уул. 107 №-гэр турар квартиратын күлүүһүн Тартаков Андрей ылбыта. Кини билигин аармыйаба сүлдьар буолан

кени онугар опекуна Егорова Валентина Яковлевна күлүүһүн туттута.

Алта тулаайах, көрүүтэ-истиитэ суох хаалбыт оҕо барыта 14 605 797,20 солк. суумаба дьизлэрин атыыластылар. Квартиралар иннэрэ 30 - 34 кв.м. Бириг хостуох, толору хааччылыылаах, сылаас, сырдык дьизлэр.

Бырагыраама график быһыытын туолан иһэр. Эһиил 8 оҕо дьиз ыларга уочаракка турар, былаанынан кинилэр саҥа тутуллубут дьизлэргэ квартира ылыахтара. Оҕолор кэмизгэр дьизэнэн хааччылыыла улуус баһылыгын тус хонтуруолугар турар уонна кэмизгэр олоххо кириэрэ ирдэннилэр.

Лена ПЕТРОВА.

Бүгүн Антоновка сиригэр үөрүүлэх күн тосхойдо. Өссө бириг саҥа сонун сүүрэн "Норуот көбүлээһинин сылын" чэрчитинэн олоххо кирирдэ. Урбаанньыт Альберт Иванович Васильев оройуонтан 1.000.000 солк. суумалаах көмө харчы ылан эт сыабын үлэлээн саҕалаата.

Билингни туругунан сыаха убаһа, ынах, сибиинньэ, куурусса этиттэн халбаһы, ыһааммыт онгороллор. Кэлин бордууксуя арааһа элбээн 20-чэбэ тийиэ дьиз эрэннэрэллэр. Дьизтэ барыта анал ирдэбиллэн тутуллубут, эт кириэбиттэн халбаһы буолан тахсар дьиз хас да этаабы ааһар, бу барыта толкуйданан систиэмэтэ тангыллан турар.

Альберт Васильев: "Саамай сүүрэн эппит, аспыт барыта бэйэбит киэнэ, экологичнай. Ол туһугар элбэх үлэни көрүстүбүт. Бастаан бырааттарбын кытары бу дьизни тутан саҕалаабыһпыт, онтон дьон көмөлөһөн орубуна бу саҥа сылы саҥа дьизбитигэр көрсөр буоллубут", - дьиз үөрүүтүн үлэлэстэр.

СӨ тыа хаһаайыстыбатын министириттэбин иһинэн үлэлиир Ас технологиятын киинин үлэһитэ Григорий Трубин кураатор быһыытын ананан кэлэн хара маннайгыттан сүбэһитинэн сүлдьар. Бириг сменаба 500 кг эт оҕоһулан тахсар кыахтаах. Сыа-

ната атыга тахсарыгар сөбүтэр буолуоба, кэли халбаһы сыанатын кытары араа-бараа.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев: "Үлэһит, үлэлиэн баҕалаах дьон биһиги хаһан баҕарар өйүүбүт. Эһиилигэ сылы Ил Дар-

хаммыт Айсен Сергеевич Үлэ сылынан биллэрдэ. Инньэ гынан, улахан болҕомто билигин тыа сиригэр үлэлиир дьоммутугар уурулду. Альберт Иванович бэйэтэ технолог идэлээх буолан барытын бэйэтэ көрөн-истэн, сүү-

рэн-көтөн онгордо", - дьиз бэлиэтээтэ. Маны тэнгэ, Алексей Иннокентьев уотун, коммунальнайын төлөбүрүгэр көмө механнизмн толкуйдаан дьиз Урбаанньыттары өйүүр киин салайааччытыгар Ньургуйаана Михайловаба сору-дахтаата.

Эт сыаба бүгүн арылларын истиһэн олохтоохтор атыылаһарды кэлбиттэр. Убаһа, ынах, сибиинньэ, куурусса этэ улууска баар, онон манан буоллабына бэйэбитин хааччынар кыах үөскүүн сөп. Нэһилиэнньэбэ бордууксуя атыга кэлэр сылтан тахсыаба.

Бэйэлэрин эфэрдалэрин улуус баһылыга Алексей Иннокентьев, тыа хаһаайыстыбатын департаментин салайааччыта Леонид Ушканов, Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семен Корякин, урбаанньыттары өйүүр киин салайааччыта Ньургуйаана Михайлова, ветеринарнай быраас Саргылана Тобонова, Көтөр фабрикатын дириэктэрэ Петр Гаврильев тиэртилэр.

Лена ПЕТРОВА.

Эт сыаба үлэтин саҕалаата

Ньурба к. - 25, "Ньурба" хаһыат 85 сылларыгар аналаах кинигэ сүрэхтэннэ

Ахсынньы 26 к. К.Д.Уткин аатынан норуоттар добордоһууларын түмэлин конференц-саалатыгар "История в пожелтевших страницах. Нюрба" кинигэ сүрэхтэниитэ ыгытылынна. Бу Ньурба куорат буолбута 25 сылыгар уонна улуустаабы "Ньурба" хаһыат 85 сылыгар ананан табыста. Бырайыак ааптарынан уонна хомуйан онгорооччунан РФ Суруналыыс-

тарын сойууһун чилиэнэ Саргылана Федорова буолар. Кинигэни онорууга Лариса Дорофеева, Борис Борисов, Анна Туманова уонна Мария Куличкина састааптаах редакциянай Сэбиэт үлэлээтэ.

1938 с. оройун хаһыатын ыстатыйаларыттан саҕалаан, 1997 с. дьизри Ньурба бөһүөлэгин олоһун-үлэтин көрдөрөр хаһыат матырыяаллара, итиэннэ урукку

Ньурба хаартыскалара, Ньурбатаабы сельсовет, поссовет бэрэсэдээтэллэрин, Ньурба к. баһылыктарын (барыта 21 киһи) ахтыылаа кирибиттэр.

Үөрүүлэх тэрээһингэ улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта Николай Бурнашев, Ньурба к. баһылыга Геннадий Игнатьев, Ньурба к. баһылыгын солбуйааччыта Мария Куличкина, Саргылана Федорова, улуус хаһыатын кылаабынай эрдээктэрин э.т. Лена Петрова, "Ньурба" хаһыат шеф-эрдээктэрэ Лариса Дорофеева, К.Д.Уткин аатынан норуоттар добордоһууларын түмэлин научнай-чинчийэр отделын салайааччыта Борис Борисов, Ньурба к. бочуоттаах олохтооҕо Акулина Алексеева, култуура департаментин салайааччытын солбуйааччыта Альбина Михайлова, К.Д.Уткин аатынан норуоттар до-

бордоһууларын түмэлин филиалын-В.А.Петрова аатынан кыраайы үөрэтэр түмэл салайааччыта Зинаида Анисимова, Үөдэй нэһилиэгин баһылыга Мария Николаева, ДИПИ дириэктэрэ, уһуннук Ньурбатаабы архыып салайааччытынан үлэлээбит Изамира Семенова, Н.Т.Степанов аатынан Чаппандатаабы литературнай-фольклорнай түмэл үлэһитэ, элбэх кинигэ ааптара Татьяна Сидорова уонна "Кыталык" КД дириэктэрэ Самангади Дондокова тыл эттилэр.

Кинигэ хомуллан-бэлэмнэнэн тахсытыгар үлэспит дьонно уонна хаһыат үбүлүйдэх сылынан кини көхтөөх уопастыбаннай кэрэспэндийэнэригэр наҕараадалар, бэлэхтэр туттарылыннылар. Кинигэ матырыяалларын бэчээттэһинигэр көмөлөспүт Ньурбатаабы техлицей үөрэнээч-

чилэригэр, учуутал Ирина Юрьевнаба у.д.а. истинг махтал тыллара ананна. Хаһыат үлэтин саҕалаабыт сылларыттан бүгүнгэ дьизри нэһилиэнньэбэ сонуну тиэрдэр, үлэни-хамнаһы сырдатар, бастын уопуту тарҕатар анал толорон кэлбитэ, историяны, кыраайы үөрэтиигэ уонна үйэтиигэ суолтата улахана бэлиэтэннэ. Ньурба к. салалтата кэлэр сылга кинигэ салгытытын быһыытын 1997 сылтан күн бүгүнгэ дьизри кэми көрдөрөр кинигэ икис чааһын таһаарга былаан-ныыр.

Тэрээһини К.Д.Уткин аатынан норуоттар добордоһууларын түмэлин дириэктэрэ Анна Туманова хомоҕойдук иилээн-саҕалаан ыытта.

Геннадий АНТОНОВ.

– Ийэ сыла –

Ийэ сылаас таптанынан угуттанан...

Сир үрдүгэр хас биридди киһи тус-туспа дьылдьалаах, майгынаспат олохтоох, дүүр-рэлэспэт суоллаах-истээх буолан айыллан кэлэр. Эн аттыгар сылдыра дьонун ис дууналарын, тус олохторун кистэлэнин түгүбэр диэри оҕойон көрөр, сымайдыыр кыабын суох. Ол эрэри биир түөлбөүгө олоор ыалыг туох-хайдах олохтоохторун таһыттан көрөн син быһаарабын. Ол курдук 70-с сыллар сабаланыларыгар мин төрөөбүт-үөскэбик кылгас Мичурин уулуссабар Соловьевтар дьээн сага ыал көһөн кэлбиттэрэ.

Оччолорго мичуриннар бары да кэриэ-тэ төрүт олохтоох ыаллар этибит. Арай уулусса төбөтүгэр икки кыбартыралаах биер уопсай дьээн баарыгар син кыра сай-баныы баар курдуга. Дьээн аҥарыгар урук-куттан судьуйа Петр Николаевич Охлопков дьээн кэргэнинээн олороттара. Онтон ик-кис кыбартыралаах гинеколог-быраас Ва-силей Павлович Репиннаах кэниллэрит-тэн ЦРБ кылаабынай бырааһа Филипп Егорович Шадрин дьээн кэргэнинээн оло-ро сьлдьыбыта. Репиннар икки уолларынан уонна Шадриннар эмиэ икки уолларынан көһүөхтэригэр диэри бииргэ оонньуурбут. Шадриннар өссө кыыс оҕолоотторо, кыра буолан, уулуссага оонньоу тахсыбат этэ. Онтон биер үтүө күн ити дьэибэ Соловьев-тар баар буолбуттара кыра уулуссага туһу-гар эмиэ улахан сонун курдук этэ.

Бу ыал ийэтин дьоммут Лааһараба Ааныска диэбиттэрэ. Кини, биһиги билэр-битинэн, икки уол, икки кыыс оҕолообо. Ийэлэрэ дьарамай, кыра унуохтаах, хара бараан саха дьахтара, оҕолоро нууччалыы хааннаахтар. Миигиттэн икки сьл аҕа На-дялара сангаран-ингэрэн, сүүрэн-көтөн сүр-дээх сьтыгы, атыттарга отой харахытыгар биллибэттэр-көстүбэттэр. Бары наһаа ил-дээхтэр, дьээн иһигэр-таһыгар бокуойа суох тугу эрэ үлэлээн биһиэхэ эрэ наадыйбат-тар. Ити курдук сага ыал аа-дьоо олохсу-йан, сонуннара сойон, көрө-билэ сатаабыт бастакы интэриэспит да соторунан сүп-пүтэ...

Күн-дьыл айаас аттыгы сизлэн, оскуола, устудьуон саастарыт элэнгээн аһан, арай 1983 сьл сайыныгар Лааһараба Ааныска кыра кыһынаан Надянын оҕо балыһагыгар медгородокка көрүстүбүт. Кини икки кыһынаан, мин эмиэ иккис оробунаан - улахан кыспын кытта брон-хопневмониялаан эмтэнэ кирибибит. Надянын, төһө да биер уулуссага оло-родьубут, оҕо эрдэхпитнэ биергэ оонньоо-ботоох, чугаһыспатах буоламмыт, сьһыам-мыт тонуй собус. Биридэ эмэ мамалары кытта балыһа үктэлигэр оҕолорбутунаан салгын сии тахсан олонор түбэһистэхпити-нэ, уопсай кэпсэтиигэ кытыһан Надя мин диэки үөрэтэриди тыл бырааһар: “Баадык бэлэмгэ улааппыт хамыһаардар оҕолоро эһиги ону хантан биһиэххити”. Итини тө-һө да сөбүлээбэтэрбин, утары сангарсыбап-пын. Балыһага бириэмэ бытаарар, күнүн бүтүн быстыбат, дьэибин, оҕобун, дьон-нун ахтан хайа быспыт аҥарын эр хаалар. Онно эбии ыалдьар оҕобун кэтээн-манаан, эмтээн-томтоон сүрээгин айманар, тула өтүн барыта батгык кэриэтэ. Эриэккэскэ үтүө түгүн тосхойдобуна, биер кыһалдааха хаптаран бу урабайга түбэспит ийэлэри кытта аньах атан сэлэргэһэн ааһабын. Он-нук түгүн Надя биһиккэбэ көстөн, бэйэ бэйэбитин билсэн, аһаастык, истинник иккиэн кэпсэтиэхпиттэн, сьһыаммыт тосту уларытыччак.

Надя летчик идэлээх Кэбээйи уолугар кэргэн тахсан, номноу икки оҕолонор, Горькай уулуссага чааһынай дьээн аҥарын

атыылаһан, тус олобунан олус астынан-дьоллонон, табыллан олоһорун истэн на-һаа үөрбүтүм. Балыһага сыттаһытына Ньурбага уолугар күүлэйдии кэлбит эһэлэ-рэ сизиннэри көрсөн барбытын көрбүтүм. Ол сайын балыһаһтан тахсан баран На-дянын оҕо поликлиникагыгар уун-утары көрүстүбүт. Хаһан эрэ сүтэрсикит дьөгө-лэрдии Надя миигин илибиттэн харбаат, “дьэим чугас, көрөн аас” дьээн хаһаан илдэ барыта. Оччолорго эдэр кыргыттар аҕыйахта хардыылаат тиийдибит. Таһыттан көрдөххө, харааран хаалбыт эрээри, бөдөн мастаах эргэ дьээн аһара. Оо, иһэ ыраа-һыан, барыта уурбун-туппун курдук, муос-татын кырааската килбэччидин, түннүктэ-рин өстүкүлэлэрэ күлүмүрдээн - киһи ха-рааба халтарытар. Штукатуркалаах истиэ-нэтэ, оҕо сип-сипиэхэ маһан исбиэккэ-лээх. Надя хаптаһын быыс үрдүнэн мас рейканы маһан кырааскалаан, сьтыгары кириэстии саайбыта ажурнай кизгэл буо-лан көстөр. Кириээти кытта истиэнэбэ, мин көрдөхпүнэ, түөрт мундук хараһа ха-ллаан күөх сатин таҥаска ойуулаах кашемир баска баанар булаат сибэккилэрин кыры-йан сьһыанар ыһаабыта бэйэтэ бэртээхэй көбүөр курдук. Кухнягыгар урукку хаһа-йыттаран хаалбыт Ньурбатааһыгэр промком-бинат оҕоһуга эргэ иһит ыскаабын сууян-сотон, урукку кырааскатын хахтаан, хойуу марганцовканын сөтөн лаахтаабыта сабыс-саһа курдук күлүмүрдүү оонньоор. Эргэ аһыгар остуол сирэйин эмиэ бэйэтэ сагы-рынан тупсаран оҥорбут. Лаах үрдүнэн та-һас кырадаһынын сьһыанар баран, таһы-нан эбии лаахтаан бизрбитэ көрөгө сиз-дэрэй: орто сибэккилээх булаат, кытыгы-лара - узбекский оһуордаах атлас кырада-һынара. Итинник ньыманан килиэп, эт кырбыр доскаларын эмиэ кизгэлпит. Дьэ, фантазията, сатабыла дьикти! Утуйар оронун төбөлөрүгэр куруһубалаах маһан таһаһынан чехол тигэн кэтэрдик. Ойуута суох ма-маһан чараас хб суорбаһынан саппыт, сьтыгыттарын эмиэ маһан куруһу-балаах накидашкаабытын көрөн, Ма-львина дьэитигэр ыалдытаабыт тэгэ санаан тахсыбыттаахпын.

Оччолорго Ньурбага миэбэл, араас мал-сал билингини курдук ыһылла сьтыгар кэм буолбатах этэ, оннооҕор муоста эмаал кырааската да мээни атыгыта суоҕа. Надя этэринини, “хамыһаардар”, билсиилээхтэр, үтүөлээхтэр тиксээлэрэ. Биһиэхэ баар араас миэбэл, туттар төриил барыта фрон-дан, ордерынан, миэбэлгэ испииһэктээх сайаапканын оройуон хамыһыһаһын бы-һаарыгынан кэлбитин билэрим. Атыт-тарга да эмиэ оннук буолуо.

Соловьевтар дьээн кэргэтэригэр төн-нөн, ийэлэрэ Ааныска туһунан кэпсидим. Кини 1914 сыллаах төрөхө эбит, мин эбэ-биттэн баара-суоҕа 2 эрэ сьл балыс. Ону билигин наһаа сөбүбүн. Ааныска улахан уола Дьууруй 1937 с.т. буоллаһына, ийэлэрэ эмдэй-сэмдэй кэники оҕолорун 40-46 сааһыгар төрөөбүт. Надя кэпсиринэн, ийэтэ Малдыаһартан төрүттээх, оскуолага үөрэммэтэх, кыратыттан ыалга хамнаачыт-таабыт. Кэлин Ньурбаны булан туббалы-һага санитаркалаабыт. Оннук сьлдьан Горьковскай уобаластан кэлбит, бэйэтит-тэн биер сьл балыс нуучка киһитигэр кэ-ргэн тахсыбыт. Бэйэтэ нууччалыы отой да билбэт, сангарбат эбит. Маматыттан хайдах тылы билбэт эрэригин нуучча тахсы-быккыны дьээн ыйыттаһына, эһиги төрүүр ыйааххытыгар, диер үһү. Аҕалара Соловьев Федор Капитонович Амакинскай экспеди-цияга үлэлээбит. Тугу үлэлээбитин билбэт, арааһа оробуочайдаабыта буолуо. 3 кылаас үөрэхтээбэ, наһаа үчүгэй буочардааҕа үһү.

Мамам биһигини кырабытыттан үлэ-бэ, чиһинэй буоларга, дьонго үчүгэйдик сьһыаннаһарга үөрөппитэ. Ийэбит үөрэ-бин ылынан, сатаабыт дьээн суоһун кэ-риэтэ - эр киһи, дьахтар үлэтин барытын, сантехникабын, электрика өттүн боростуо-йу бэйэм онгостобун, өрөмүөннүүбүн. Бэ-йэм оҕолорбун эмиэ оннук ииппитим.

Оҕо сааһым наһаа эрйдээхтик аасып-та. Аһыыр-таннар, ийэлэр көмөлөһөр, ту-һалыгар баһаттан кырабыттан райпотреб-союзка раскупоркаба, буойунаба, кип-пиичэ үктэһинигэр үлэлирим. Аҕабыт биһигини кытта түптээн олоботоҕо, кур итирик, сугуругун өрө күөрэтэ сьлдыр киһи этэ. Оҕолор бары киниттэн куттанар-быт уонна өлө абааһы көрөр этибит. Бири-дэ эмэ кэллэбинэ, куруук куотар аһыгар түһэрбит, ыалга сасыпты, быраһылыбыт хо-тоннорго-сарайдарга бүтүн хоммут түгэм-ит элбэх. Аҕа ийэбин кырабаатаһына, ма-мабын бэйэбинэн бүлээн үрдүгэр сьтыгаачы-бын. Хаһы-ыһы, ытаһы-сонгоһуу - санаатаахка, дуулаан харгыһына. Маматытын

аһынан куппут бара сьһара. Аһара эрэй-дээхтик олорутуппунт. Маманыттар бархсан кып-кыра санитарка хамнаһыгар түөрт оҕотун иитэн сордонор, кириэр дьэибит, туттар малбыт суох, таннар таҥаспыт, аһыыр аспыт отой кэмчи. Ол иһин мам-абытыгар илии-атах буоларбыт, куруук кө-мөлөһө сатырбыт, аһылыкпыт үксүгэр арыылаах килиэп этэ. Онтубутун сиэри ийэбитин күүтэрибин, куруук ыал мун-дуктарын, туруорбах дьэилэр кэрийэ сьл-дьан олороттун өйдүүбүн. Онон тонору-аччыктыгы билэн улааппыпты.

Мамам туббалыһаттан амбулаторияга көһөн үлэлээбитэ. Күн аайы бары субурус-тунан тиийэн дьээн сууян, быыл сотон, прачкалаан, харабынайдаан, бырааһы-ныктарга дьуһурунайдары солбуян, по-ликлиникага сьлааска хоһон-өрөөн абы-ранарбыт. Үлэһиттэр аһынан биһиэхэ аһы-лык аһалан биердээхтэринэ ол күн дьолло-мут саһа сананан, үөрэ-көтө тото аһаан сэргэхсийи бөбө буоларбыт. Үлэбэ, дьон-го чиһинэйдик, үчүгэйдик, убаастабыл-лаахтык сьһыаннаһар буоламыт, биһиэхэ кьыаһара баарынан көмөлөһөллөрө. Под-росток саасыттан сайын отпускага бар-быт регистраторы солбуйтарааччылар, ону таһынан сууйар-сотор үлэни барытын үөрүүнэн толоробут. Ийэбит батыһына-ра сьлдьан үлэбитин бэрэбиэркэлиирэ, хонтуроолуура.

Мамам убайбыт Мишаны 1954 с. төрөө-бүт. Кыра сьлдьан гнойнай менингиттан, хата, өлбөтөх, арай икки кулгааһынан ис-тибэт, кьыйан сангарбат буолбунт. Оҕолор кинини наһаа атаһастыктыларын, күлүү гы-налларын өйдүүбүн. Ол саһана быраастар Мишаны тобо эрэ инбэлииккэ ыппатах-тар. Оччолорго инбэлиит буолар хайдах эрэ кьыбыстылаах курдуга, кэники ол туһу-нан санаабыт да этибит. Миша үөрэнэн Дьокуускайдаағы спецшколаны бүтэрэн кэлин, Ньурба поспотугар эт маһаһыны-гар - биер сиргэ пенсияга барыар диэри оробуочайдаабыта, үлэ бэтэрээһэ буолуо. Кини детдомга иитиллибит кып-кырасьа-бай бааһынай кыһы кэргэн ылан 6 оҕо-ломмута, элбэх сизиннэн, үйэтин тухары үлэттэн илиитин араарбакка, сиздээхтик олонор, сиздээби дьолу, оҕо таптанын бил-лэн бу дойдуттан араһыбыта.

Эдьийим Галя уонна мин Ленскэйгэ төрөөбүппүт. Аҕабыт ол кэмгэ онно экспе-дицияны кытта барсан үлэлээбит быһыы-лаах. Галя кыратыттан аҕыйах сангалаах, куттас, наһаа көрсүө-сэмэй этэ. Ис дыала охраннын отделеһыгэр пультак диспетчеринэн, медвытрезвителгэ, халбаһы сыагыгар үлэлээбитэ. Куртанов Владимир Харито-нович дьээн миллисийэ отделеһыгэр силиэ-дэбэтэлээбит Ньурба уолугар кэргэн тахсан, 4 оҕолонор аһара иллээхтик, дьоллоохтук олороттара. Хомойуох иһин, билигин иккиэн суохтар.

Саамай кырабыт Коля билигин Нам улууһугар Никольскайга олоротор. Онтон төрүттээх Шапаовтар кьыстырын Маша-ны ылан, икки уол оҕолооттор, сизинэр-дээхтэр. Кини эдэригэр биллэр-көстөр Ньурба боксердарыттан биердэстэрэ этэ, кандидат в мастера спорта, Никольскай бо-чуоттаах олохтооҕо. Билигин да тренер-диер. Баһаан утаа Ньурбага дьээн туттан олороттара, Коля УПОҕа водовозкага суоппарадаабыта. Кыыс дойдутугар көспүт-тэрэ ыраатта, онно улахан бааһынай хаһа-йыстыба тэринэн, үлэлээн-хамсаан бэркэ олороттор.

Араба, Ленскэйгэ төрөөбүппүн эппитим дии. Онтум эмиэ туһунан остуоруйалаах. Мин 1957 с. саһа дьыл үүнэр түүн 1 чаас саһана төрөөбүппүн, Орхоһоспо дьэибэр таһаарарбыттар. Ол саһа бараакка олорот үһүбүт, олорот хоспут ортотугар тимир бур-жуйка оһохтоох үһүбүт. Саһа төрөөн тах-сыбыт ийэбит тугу эрэ гынан бокуойа суох сьтыртаһына, идэтинэн итирик олорот аҕам буолуохтун миигин, оронно сьтар кьһыл оһону, харбаан ылан оттулла туар оһоххо сизэ сатаабытын маман бархсан билдыан ылан таһырды куотан тахсыбы-тын, дьоло, аһан иһэр геологтар быһаа-быттар. Ол кэнииттэн дойдубуттар төттө-рү көһөн кэлбибит. Ону санаа... - дьээн баран Надя өр саһага суох олорто.

Дьэ, кьрыдык, бу кэпсэбитэ бүтүннүү-тэ истэргэ сүүргү, киһи итэбэйэтин кур-дук ыарахан. Оннооһор таһыттан эрэ ис-тэргэ. Онтон маньы барытын экинэн-хаангыннан билэн аһар - ыарахан суол. Ийэлэрэ Ааныска бархсаньы бүтэһик сьл-ларыгар биһиэхэ кириэн кэмсийбитти туһтан олонор билингини олоһун, оҕолорун, сизиннэрин туһунан аа-дьоо кэпсии оло-ротун өйдүүбүн. Мамабар саһа таһаһын көр-дөрө-көрдөрө, “оҕолорум бу норка саһа-

лаах драп сон кэтэтилер” диер үөрбүт куолаһа билингэ диэри өйбөр хатамыт. Онтон Надя “кырабыттан защитник безза-щитных этим” дьээн бэйэтэ этэрин санаан, кьрыдык, кинини киһи буолар ыйааһыгар, ийэтигэр үтүө аанһал буолуохтааһын иһин тыыннаах хааларбыт эбиттэр. Аана суох алдырхайтан куотан, саһа төрөөбүт оҕотун кууспутунан сьгынньахтыгы таһырдыаны харбылаһан мүлчү көтөн тахсан аам-даам тымнылаах тохсунһу туманыгар суула-нан туран хаалбыт ийэ сордооһу харахпар онгорон көрөн хараһым ууланар...

Билигин ол эрэй-мунг кэниллэригэр хаалан, үтүө киһи Ааныска бархсан сы-дыааннара элбии-тэниэ тураллар. Оннук да буолуохтаах. Төһөлөөх кьһамныһын, таптанын, сатабыллы биэрэн туран бу оҕо-лорун киһи гынаттаабытын бэйэлэрэ эрэ биллэр. Ааныска куруук сибиннэ иит-тэн, кып-кыра учаастаһын муннугар оҕоло-рунаан оһуурут аһын үүннэрэн, онон өл-лөнөн, араас үлэни үлэлээн хамнастанан үйэ-тин саһын тухары инчэбэй тирбэбэ сь-тыбатыны олонор аасыт. Дьонтон итэ-бэһэ суох оҕолорун аһыһыларынан икки-ли сибиннэ этин заготовкага туттаран сьбаайбаларын тэриэн, үөрэтэрэн, үлэ-һит дьон онгортоон, олоһун бүтэһик сьл-лары дьоллоохтук түмүктээбитэ. Кини Надя сьлаас илиитигэр биэбэйдэнэн, үс инсулт кэнииттэн 70 сааһыгар санаата чэпчээн, олоһунан дуоһуйан сьтан Орто дойдуттан барбыта.

Кыргыттар наһаа ыраастанһан, чэн-чис, үчүгэй, сатабыллаах хаһаайкалар. Галя дьэтин таһынан аһан иһэн көрдөххө, түннүктэрэ өстүкүлэтэ суох курдук кур-датты сандараллара. Саас эрдэ түннүктэ-ригэр күп-күөх модь-таҕа арасаада бө-бөтө. Таһырды ыаба кьылачык сууллубут мап-маһан быраһыһалар, соттордор тыа-лы кьтта сырсыакалаһан тэлибирин көтөл-лөрө. Ол дьэилэрэ билигин суох, көтүрбүт-тэрэ. Арай онно эрэ, үлэ олоботоһун кур-дук, онгойо сьтыр...

Аҕалара төһө да кинилэри кьтта оло-ротуһун, кинини отой да билбэтэхтэрин иһин, өлбүтүн кэниэ оҕолоро бэйэлэрэ ха-райан көмпүттэр. Надя кэпсиринэн, ата-һын үлүгүн аһардас тилэһин уноҕога эрэ хаалыгынан кириэр саппыкылаах сордо-нон иһэрин көрөн, остолобуойга үлэли сьлдьан бастакы хамнаһыттан 3 солкуоба-йы илиитигэр туттарбытаһа үһү. “Паапа” дьээн хаһытаабытын кэнииттэн сырсан тахсыбытын аһага өйдөбөтүү көрөн туар этэ диер. Чугаһаабытыгар эрэ син билбит үһү. Ити курдук, Надя аһыныгас сүрэхтээх, чараас дууһалаах.

Салгыы Надя бэйэтин туһунан суруйуу-тун уларыппакка билиһиннэрэбин.

“Это был 1979 год. 26 ноября. Был очень теплый зимний вечер, падал пушистый, серебристый снег. В то время я работала в ЦРБ, в офтальмологическом отделение постовой медсестрой.

В этот вечер я решила заглянуть в районную столовую. В 1973 г. я начала свою трудовую деятельность в этой столовой, и там работали мои коллеги и подруга, работавшая кассиром.

Время было перед самым закрытием. В зале сидели молодые люди, ужинали, среди них сидела раздатчица. И мне было предложено поужинать вместе с ними. Познакомились, представились, оказалось, это были летчики, приехавшие по назначению, окончившие Кременчугское летное училище. По окончании ужина один из молодых ребят, поднявшись с места, предложил проводить меня до дому. Увидев это, подружки подмигнули, кивнули, яковы, “сог-лашайся, иди”. Мне было тогда 22 года.

Это был самый прекрасный, незабываемый вечер, очень почему-то волнительный. Мы гуляли, ходили по мягкому, серебристому снегу, говорили обо всем, и мы как-то были на одной волне и общались было очень интересно.

На завтрашний день он пригласил меня в кино, постепенно так каждый день стали встречаться. Со временем наши чувства переросли во что-то большее. Раньше я не испытывала такого чувства - любовь! Мы уже не могли быть друг друга. И летом 26 июля 1980 г. зарегистрировались, в этот же день сыграли свадьбу.

До этого Ваня ездил на переучивание на вертолет МИ-6. Он летал вторым пилотом МИ-6, командиром экипажа был единст-венный, легендарный, почетный пилот-инструктор Иванов Семен Семенович. Якутянин, высококвалифицированный специалист, преданный профессионал, деп-путат Верховного Совета СССР, всеми уважаемый человек с большой буквы. И я

очень этим гордилась.

Пролетав с Семен Семеновичем 1,5 года, стал командиром МИ-6. У нас в поселке в советское время была самая большая вертолетная эскадрилья, работало более 1,5 тыс. человек со всех уголков нашей страны, всех национальностей.

Через год, в 1981-м 11 апреля у нас родилась доченька, назвали Машенькой. В то время мы снимали дом, прожив 5 месяцев, мы купили частный дом. В 1982-м 25 декабря родилась вторая доченька - Женечка. Помаленечку обживались, обновлялись, и все это было в радость. Жили душа в душу, в семье царил уважение, самое главное, взаимопонимание, любовь. По тем временам летали много, неделями, месяцами по всему Союзу, часто вылетали на Крайний север, где добывали газ, уголь, по вахтам. Вертолет МИ-6 предназначен для тяжелых, больших грузов.

В 1990 году родился долгожданный сын и назвали его Сарыалом, в переводе на русский - Заря. Мы были так счастливы, а Ваня - не передать словами. Наш папа очень любил детей, никогда не повышал голоса, был очень добрым, чутким, внимательным человеком. Был подкован во всех сферах, очень начитанный, умный, добродушный человек. Таких людей нет и не будет в моей жизни... А как он любил вкусно готовить - соленья, холодец, сельтессоны, также умел шить на швейной машине. Мы всему учились, что пригодились в жизни, все умели, даже печку сложить. Тогда было печное отопление. Сами своими руками изготавливали кирпичи, шили, мяли лапки для унтов, шили шапки, чего он только не умел! Мы все всегда делали вместе, мой Ваня был очень работающий хозяйственный, ответственный.

Любили рыбачить, лес, охота - в общем Ваня был добытчик. Его любили все, и стар и млад, любили, уважали коллеги, с ним было легко и интересно общаться. К нему уважительно обращались по отчеству "Захарыч".

Жили полной, насыщенной жизнью, преодолевали вместе любые трудности. Было очень много друзей, нас окружали всегда, преданные, порядочные люди. А как он относился к своим родным и близким! Ваня был в семье старшим ребенком, а их детей было семеро: 6 мальчиков и одна девочка. И он как старший в семье был маме большим помощником. Все дети-мальчики пошли по стопам отца, все, кроме Вани, работают в Газпроме, а младшенькая, единственная девочка, стала медсестрой.

Иван ко всем приходил на помощь, был очень отзывчивым.

Даже был момент. В 1985 г. проявил желание, поехать в Афганистан на защиту, тогда я ему сказала, что и я поеду с тобой медсестрой. Ввиду семейных обстоятельств, взвесив, обдумав, подумав о детях, о наших сокровищах, любимых малышах, отказались от безумного шага.

В 1991 г. стал "Ветераном труда". В последние годы жизни он тщательно скрывал о своих недугах и болезнях, они же каждый год проходили медкомиссию, ездили в г. Мирный или Якутск. Только в последние годы проходили у нас в Нюрбе, в 1996-97 годы. А у нас в то время ни УЗИ, ни КТ не было. По результатам анализов и обследований его направили в онкодиспансер г. Якутска. А мне сказал, что едет в командировку, приехал через 3 дня. Я потом только узнала, что под вопросом, предварительно, был поставлен диагноз "Опухоль мочевого пузыря". Но это он скрыл.

До конца своих дней Ваня жил своей любимой работой. Буквально перед смертью он прилетел с очередного рейса 26 декабря 1997 г. А со 2 на 3 января 1998 г. он скончался. Это для нас всех стало огромным потрясением, безутешным горем... С большим трудом я пережила потерю любимого, единственного. Не передать словами... Потерять в таком еще молодом возрасте мужа, отца, для родных - сына, брата, для близких - друга, коллегу, профессионального пилота, конечно, тяжелая утрата...

Мы всегда помним, любим, гордимся им. Нам его очень не хватает. Имеем троих прекрасных детей. Старшая дочь Машенька закончила финансовый факультет ЯГУ, у нее 4 детей, младшая дочь Женечка закончила инженерно-строительный факультет ЯГУ, у нее тоже 4-х ребенка. Сын Иван закончил колледж, программист-дизайнер".

Надя олобун бу курдук сэгэтэн кэпсиир. Кини үлэттэн билигин да арахсар санаата суох. Үлэ ветерана, Арассыыйа Бочуоттаах донора.

Биир да кылаас үөрэбэ суох, ыал хамначыта Лаанараба Ааныска күн күбэй ийэ килбиэннээх холобурун оҕолоро, сиэннэрэ үйэлэртэн үйэлэргэ салгыы илдэ турдунар.

Наталья СЕМЕНОВА.

— Экспресс-интервью —

Күрөөнүр тасастарың долгорууа кэтэһэн олохтон...

В канун Нового года редакция газеты провела экспресс-интервью, задав респондентам четыре вопроса:

1. Чем запомнился Вам уходящий год?
2. Что Вы ожидаете от нового 2023 года?
3. Ваши новогодние традиции.
4. Ваши пожелания родным, близким, друзьям и землякам.

МОРГУСОВ
Афанасий Александрович, са-модейательнай композитор, СР ускуустубатын үтүөлээх дийэтэлэ, нэһиликтэр уонна Ньурба оройуонун Бочуоттаах олохтооҕо:

1. Аһан эрэр 2022 сүл миэхэ үгүс үтүө, сырдык өйдөбүллэри хаалларда. Ол курдук этэннэ дьон-сэргэ ортотугар сылдьан үлэлээн-хамсаан 75 саасын томточчу туоллум, иннэ гынан Үөһэ Айыыларга махтанарын. Аны туран дьоро даатаны бэлиэтирбэр оройун салалтата, култуура департамена кизг хоннохтоох тэрээһини ыытта, мин мантан олус үөрдүм. Күөх Ньурба айар куттаах дьонун чизэтирэр-бочуоттуура, мэктиэтигэр, ырыаба ылланын, хоһоонго хоһуллуон сөп. Дьоро күннэ этилибит истиг тыллар, араас наҕараадалар оҕолорум, сиэннэрим духуобунай нэһилиэстибэлэрэ буолуоҕа, кинилэр мин курдук улуус дьонугар-сэргэтигэр махталлара сөбүрүүүө суоҕа.
- Субу адыас аҕыйах хонуктааҕыта үбүлүөбэр таһаарбыт "Айар үлэ аартыгынан" дигэн кинигэм Бүтүн Арассыыйа тааҕы көрүү-куонкурууска лауреат буолла, онон сүргэм өс-сө кэтөбүлүннэ.
2. Кэлэр сылга олохпут отуора ончу хамсыа суоҕа, сайдыы долгунугар олохсон инникитит диэки өсө кимэн киришилээхтик дьулуһохпут. Аан дойдуга балаһыанньата онун-тойун буларыгар саарбахтаабын, Улуу Арассыыйаны ханнык да харана күүстэр кыайахтара суоҕа.
3. 59 сүл устата култуура үлэтигэр буолан Сана дьылы "атаҕым үрдүгэр" сылдьан ылааччыбын. Бу күһүн үлэбиттэн уурайбытым, дьэ бу сырыыга толору астаах сандалы тула олон кэргэммин, оҕолорбун, сиэннэрбин кытта көрсөбүт.
- Эр-сэмээр дьыэ кэргэмим саргылаах Сана дьылы көрсөр тэрээһинин чочуйбута буолабын. Оччону үлэлээн кэллэбим.
4. Ньурбам, Таркаайым дьонугар-сэргэтигэр барыларыгар эйэлээх халлааны, чаҕыл күнү, уостубат дьулуру, ситиһилэр дабааннарыгар көхтөөхтүк тахсары уонна саамай кылаабынайа Накыыммыт алмаһыны чиргэл доруобуйаны баҕарабын!
- Өрөспүүбүлүкэ биллэриллибит Үлэ Сыл биһиэхэ, ньурбаларга, элбэх кыайылары аҕалын - килбиэннээх үлэбитинэн нэһиликтэрибитин, оройуонмутун, өрөспүүбүлүкэбитин дорбоонноохтук ааттатаахпыт, үлэни өрө тутан үйгүбүтүн салгыы унаарыахпыт.

СР
Култууратын уонна Бэчээтин туйгуна, РФ Суруналыс-тарын Сойуунун чилиэнэ, СР Бочуоттаах үлэ бэтэрээнэ, журналист **АНДРЕЕВА** Екатерина Васильевна:

1. Аһан эрэр сылга кэргэмминэн хаһан эрэ бара сылдьыбыт киһи дигэн ыра санаабытын толорон, Монголияга бара сырыттыбыт, сана, сонун сирдэри көрөн, культураларын, историяларын билсэн, астарын-үөллэрин амсайан, кизг куйаар истизп салгынынан дуоһууа тыһанан кэлибит. Уонна оттон бу 2022 сылга анал байыаннай эпэрээссийэ саҕаламмыта тэбэр сүрэхтээҕи барыбытын долгутта, аймаата, саха ыалын тумнубата.
2. Кэлэр 2023 сүл - Ийэ сирбитигэр ил-эйэ олохсуйан, уруккубут курдук бары омуртар ил-лээх-эйэлээх буоларбыт буоллар. Сэрхи эрэ буолбатын... Бары да баҕарар баҕабыт - Эйэлээх олох туруурдун!
3. Сана Дьылга биһиги хайаан да дьыбигитигэр көмүлүөк оһоҕу оттон, алгыс тылларын этэн көрсөр үгэстээхпит. Оҕолорбутун кытта үөрэ-көтө сандалыбыт тула олонор бырааһынныктыыбыт, бэлэхтэрибитин бэрсэбит.
4. Үүнэр сылга туох баар чугас дьоммор, аймахтарбар, дьүүгэлэрбэр, таптыыр-ахтар Ньурбам дьонугар доруобуйаны, нус-хас олоҕу, эбиллини, үөрэххэ, үлэбэ ситиһилэри, дьоллоох, эйэлээх олоҕу баҕарабын.

Александр ИЛЬИН-ЕГОРОВ, писатель, журналист, директор историко-краеведческого музея им. Ст. Васильева (с. Малькай):

1. Началом специальной военной операции. Выборами главы района. Ве-ликоленной охотой на родине предков в весенний сезон. Ужасной погодой и бездорожьем. Навсегда запомню поездку из Малькай до Якутска, которая заняла целых 50 часов, несомненно на то, что ехали в "Крузаке".
2. Надеюсь обзавестись семьей.
3. Стараемся собраться вместе у матери. Запускаем фейерверки для детей.
4. Желаю всем в следующем году тяжёлых болезней, моров, эпидемий, войн, стихийных бедствий, финансовых крахов, любовных неудач, собачьих укусов, сломанных ногтей и всех-всех остальных больших и малых бед и несчастий этого мира СЧАСТЛИВО ИЗБЕГАТЬ!

СЕМЕНОВА
Изамира Федосеевна, директор Нюрбинского межмуниципального ДИПИ:

1. Уходящий год запомнится не только мне, но и всем людям событиями мирового масштаба. Приняв вызов стран НАТО, наша страна должна встать с колен и сбросить оковы Запада.
2. Только нашей Победой! Чтобы наши воины возвращались домой живыми и невредимыми.
3. Встреча боя курантов в кругу родных за большим праздничным столом.
4. Исполнения всех заветных желаний, любви и добра, счастья и радости

МИХАЙЛОВА
Нюргуяна Михайловна, ген-директор Центра поддержки предпринимательства Нюрбинского района

1. Глобально - СВО и всё, что с нею связано. В личном плане - свадьбой старшей дочери.
2. Стабильности и мира. В личном плане - больше внимания уделять здоровью.
3. Как у всех, ничего оригинального: рано утром 31 декабря находим под ёлочкой подарки от Деда Мороза и именно с этого момента у нас начинается этот праздник. Ну и после боя курантов бежим на салют.
4. Мира, здоровья, добра, благополучия! Берегите друг друга, цените жизнь каждый миг. По возможности будьте добры к окружающим, не будьте равнодушными. Дарите надежду, может она необходима кому-то именно в этот момент. Верьте в лучшее и двигайтесь вперёд. Не забывайте о себе, своем здоровье, творите для своей души. Цените красоту, её много вокруг и везде.

– Култуура нэһилиэстибтин сыла –

Удьуор утума салбанар

Саха кинитэ оҕуһун мииннэр эрэ - тойуксут, көмүлүгүн иннигэр олоонноон олодор эрэ - олонхоһут диэн дэлэбэ уос номоҕо оҕостуохтара дуо.

Былыр билиги ытык өбүгэлэрбит уһун унньуктаах кыһын, үлэлэрин үмүрүттэллэр, сынньана, аралдьыйа таарыйа олонхоһут, тойуксут, сэхэниит, остуоруйаһыт хоһоно ыалга кэлбитин иһиттэллэр эрэ, онно бары түмсэн, көмүлүктэрин иннигэр төгүрүччү олодон, сэнээрэн истэллэрэ, уһун түүнү кылгатаалара.

Онтон иитийэхтэнэн, көлүөнэттэн көлүөнэбэ тиэрдиллэн, айылбаттан бэриллибит талааны удьуордаабыт, кэрэхсэнэр дьоннорунан Наһааттар аймахтара буолаллар. Бу бэһис көлүөнэбэ тийэ оҕуохайдаан, дэгэрэн сахалы ырыалары ыллаан, саха норуотун үгэһин салбан оҕуохайы оройуттан тутан, эһикэйи энэриттэн ылсан үйэтитэллэрэ кэрэхсэнэр. Хайдахтаах курдук, ыраахан ситимнэнэн кэлэн, билгин аны сизиннэрэ, хос сизиннэрэ хас даҕаны үйэбэ кинилэр ааттарын ааттатыахтара турдаҕа.

Саха дьонно сылын айы ыһыллар ыһахтарга оҕуохайа суох сатампытыт. Билигин саха оҕуохайа аар саарга аатырда. Онтон билиги, манньк удьуордарын утумуну дьонунан киэн тутта билиһиннэрэр, ааттарын үйэтитэр, кинилэр тустарынан кэспиир ытык испит. Удьуор утума ситимнэнэн, кэлэр көлүөнэ ыччаптыгар салбанан кэскиллээби кэрэһэли туруо.

“Аҕабыт Григорьев Николай Афанасьевич (Олулла) Түмүк нэһилиэгин Сата аҕатын уһуттан төрүттээх. Удьуор тойуксуттар,

оҕуохайдыттар эбит.

Сата Киргизлэйтэн үс уол төрүүр: Моччоорус Дайыыла, Чалбах Байбал, Оччугуй Лэгэнтэй. Оччугуй Лэгэнтэй сүрдээх олонхоһут, тойуксут үһү. Оҕуохай да тылын этэрэ үһү.

Моччоорус Дайыыла түөрт оҕолонор: Сүөдэр (Наһаат), Оноҕой Охоноос, Маарыйа, Ылдьаана. Оноҕой Охоноос үгүчү тылын этэрэ үһү.

Бииргэ төрөөбүттэрэ бары кэриэтэ айылбаттан талааннаах дьоннор. Ол курдук бииргэ төрөөбүт быраата Григорьев Николай Федорович (Саһыл Ньюкулай) улууска эрэ буолбакка өрөспүүбүлүкэбэ тийэ биллибит оҕуохайдыт. Бырааттыылар тойуксуттарын туһунан Николай Федотович Осипов-Чоомуут оройуон хаһыатыгар бэркэ да суруйан турар.

Биир быраата Григорьев Павел Федорович (Салбаанын) айылба бэлэхтээбит көмүс күөмэйин дьонго-сэргэбэ соччо иһитиннэрбэтэх киһи. “Талааннаах киһи куруук талааннаах” - диилэрини, убайбыт 2016 сыллаахха “Хотун Бүлүү хоннобуттан” диэн олус халын хоһоон, кэспсэн хомурунньугун бэчээттэтэн таһаатарбыта.

Балта Даарыйа Федоровна Яковлева чабырбахсыт бэрдэ. Кыһа Лена Москватааҕы Шепкин аатынан училищени бүтэрэн билигин Дьокуускай куоракка Саха тыйаатырыгар артыыс быһытынан үлэтиир. Биир балта

Тамара Федоровна Федорова оҕуохайдыт, чабырбахсыт бэрдэ. Оскуолаба оҕолору тойукка, оҕуохайга үөрэтэр. Кыра быраата Иван Федорович оҕуохай этэргэ холонор.

Аҕабыт ырыата-тойуга кэлин, ыал аҕата буолан баран, үлэли-хамсы сырыттаҕына арыллыбыта. 1969 с. Саха Өрөспүүбүлүкэтин ычат фестивалыгар кыттан, лауреат үрдүк аатын ылбыта.

Кулуп сыанатыгар, сыбаайаларга туойар буоллаҕына “Сайтамаан” диэн норуот ырыатыттан саҕалааччы.

Хааһыны кырбаа диэбит
Халбаһы истим диэбит
Сайтамаан, Сайтамаан - диэн.
Оччолорго дьону күллэрээри ити ырыаттан саҕалыыр дии са-

ныырым. Аны санаатаахха, “турукка” да киирэ буолуон сөп эбит.

Аҕабыт суоппардыыр эрдэбинэ ГАЗ-53 массына үрдүгэр маат тэлээн, тулууп кэтэн Ньурба, Үөһэ Бүлүү нэһиликтэрин кэрийэн гастроллуур этилэр.

Билиги аҕабыт Николай Афанасьевич “Марха” сопуос чулуу суоппара. XII ыгырыга оройуон сэбиэтин депутаты. Хас да төгүллээх нэһилиэк сэбиэтин депутаты. Социалистической куоталаһы кыайылааҕа. 1967 сылтан баартыа эрэллээх чилиэнэ этэ.

Айылбаттан бэриллибит кэрэ кылыһахтаах, чуор куоластаах оҕуохайдыт, тойуксут этэ. Кини ыһахтарга этэр тһүлгэтэ элбэх дьону түмэ тардара.

Өрдөбонтон олохтоох
Олуллалыыр Ньюкулай
Оҕуохайдыыр оонньууну
Улаханлык убаастаан
Уһун түүнүгэ этэрэ.
Уутун-хаарын, ойуурун
Уран тылын оонньотон
Утары көрөн турарды
Умнулубат тугэни
Уруйдуура тойугар!

Билиги төрөспүттэрбит аҕыс оҕону төрөтөн-иитэн, олох киэн аартыгар үктэнэрибитигэр төһүү күөс буолбуттара. Кинилэр олохторун билигин элбэх сиэн, хос сиэн салгыыллар.

Дьоммут олорон
Ааспыт олохторо
Кэнчээри ыччаптыт
Кэспэлэ буолуо,
Үйэттэн үйэбэ

Ахтылла туруо.
Суолдьут сулуустуу
Тырымны умайыа...”, - диэн ахтытын түмүктүүр, Ньурба оройуонун Хангалас нэһилиэгин олохтооҕо, нэһилиэк бочуоттааҕа, Саха өрөспүүбүлүкэтин култууратын туйгуна, Саха өрөспүүбүлүкэтэ Арасыйа састаабыгар кирибитэ 380 сыла бэлиэ хаһаайына, 1997-2012 сс. Хангаластааҕы “Кылыһах” култуура-сынньалан киинин дириэктэринэн 15 сыл үтө суобастаахтык үлэлээн, бочуоттаах сынньаланга олодор улахан кыһа Маргарита Николаевна Федорова.

Мин төрөөбүт нэһилиэгим Хангалас кулубугар дириэктэринэн уонча сыл үлэтиир кэмнэрбэр Григорьев Николай Афанасьевич сыана биир көхтөөх бэтэрээннэригэр биридэстэрэ этэ. Киһи быһытынан көрү-көрүдүөһү көбүлүттэн туппуг, үөрэ-көтө сылдьар, наар кулуупка таарыйан, күө-дьаа кэспээн, оҕону кытта оҕо, эдэр дьону кытта дэбэгэстик тыл булан, дьэбэлэтэлээн кытта ылаар.

Николай Афанасьевич хас буолар кэнсиэртэргэ үөрүүнэн кытара, кэнсиэр кэнниттэн оҕуохай тылын таһааран, үгүкүлэтэн сэгэлдэйтэн, көрү-нары көбүлээчинэн буолара. Аны массынатыгар мааттары тэлгээн ыаллы улуустарга тийэ кэнсиэрдээн кэлэрбит. Төһө даҕаны сыллар, хонуктар ааспыттарын иһин, үлэтиир кэммэр көмөлөспүт, өйөөбүт дьоннорун махтана саныырым элбэх.

Бэчээккэ бэлэмнээтэ
Валентина
САРТАЕВА-ВАСИЛЬЕВА,
Дьокуускай куорат.

– Патриоту иити –

Ильмень күөлгэ сэриилэспит хайыһар биригээдэтин Кыһыл былааҕа – Ньурбаҕа

Норуоттар доҕордоһуулар түмэлгэ көрсүһүүнү киин биллэтиэкэ Елена Петровна Семенова салайааччылаах ааҕааччыны кытта үлэтиир салаата тэрийэн ытта. Көрсүһүүгэ Ньурба оройуонун үөрэтириитин начальнига Ф.Ф. Ушканов, оскуолалар иитэр үлэбэ дириэктэрдэрин солбуйааччылар, история учууталлара, Ньурба куорат үрдүкү кылааһын уолаттара, Ньурба кыраайы үөрэтээччилэрэ муһуннулар. Саха омукка Ильмень күөлгэ буолбут түбэлтэ олус ыар. Новгородскай уобалас Старорусскай оройуон аннынан Ильмень күөлгэ биир күн, 1943 сыл олунньу 23 күнүгэр 19-с туспа хайыһар биригээдэтигэр 597 саха кирибитэ, ол иһигэр 72 Ньурба ыччата баара. Биир күн иһигэр 378 саха буйуна сырдык тыһыннара быстар, өстөөх авиациятын

кыргыллаллар, ууга тимирэллэр. Ньурбаттан 33 киһи. Бу билигин күнүгэ көстүбүт чахчыларынан, өссө төһөлөөх киһибит дьылжата биллибэккэ сылдьара буолуой? Ильмень кыргыһытын туһунан аан маннай биллиилээх историк Петров Дмитрий Дмитриевич 1967 сыллаахха иһитиннэрбитэ. “Якутские в боях на озере Ильмень” кинигэтэ сахалы, нууччалы тыһынан тарҕаммыта.

2020 сыллаахха Ильменгэ кыргыһыга нурбалар дьылжатарын туһунан өр сыраланан үлэлээн кинигэ гынан таһааттарбыт Түмүк нэһилиэгин олохтооҕо Васильев Ксенофонт Васильевич итини таһынан саха буйуттарыгар кэриэстэбил Ильмень үрдүгэр сэргэни хаттаан туруортарбыт үтүөлээх.

Дьячковская М.В. Кыһыл

Знамяны кытта сэрии хонууттан көстүбүт маллары, кинигэнэн, хаартыскаларынан быыстапканы аҕалыт. Эдэр карбышевцтар үлэлэрин киинэ нөһүө көрдөрө-көрдөрө олус интэриһинэй дакылааты оҕордо. Кыраайы үөрэтээччи Васильев К.В. Ньурбаҕа көрдүүр-чинчийэр үлэлэр күүскэ тэриллэн баралларыгар баҕатын эппитин тула кэспэтии табыста. Инникитин ааспыт үйэ уодаһыннаах сэрии чахчылар кэлэр көлүөнэни кытта ситимин быспатыгар, туох да умнулубат, ким да умнулубат санаанан бииргэ сомоҕолоһон үлэтииргэ олук уурулунна.

Түмүгэр, Михаил Владимирович Ильменгэн көстүбүт гильзаны, буулданы Норуоттар доҕордоһуулар түмэлгэ туттарда.

Маргарита НОЕВА.

2023 сыл олунньу 23 күнүгэр Ильмень кыргыһыга буолан ааспыта 80 сыла. Ахсынны 24 күнүгэр олоһун үүнэр көлүөнэни үөрэттиигэ-иитиигэ, биир дойдулаахтарбыт буйуун сахалар ааттарын үйэттиигэ анаабыт, саха ыччатыгар “Эдэр карбышевцтар” көрдүүр-чинчийэр хамсааһыннарын тэрийээччи-сүрүннээччи Михаил Владимирович Дьячковскай Ильмень күөлгэ сырдык тыһыннара быстыбыт, сэриилэспит буйуттарбыт Хотугулуу-арҕаангы фронт 27 Аармыйатын 12 Гвардейскай стрелковай куорпунун 19-с туспа хайыһар биригээдэтин бойуобуой Кыһыл былааҕын Ньурбаҕа аҕалла.

Ахсынны 24-25 күннэригэр Москваҕа Одиново куоракка Winter Cup “Зимняя сказка” күрэххэ Ньурбаттан Мария Алексеевна Александрова дьарыктыыр “Авокадо” бөлөҕө кыттан бастакы мизэти ыланнар, Сахабыт сиригэр, Ньурбабытыгар үтө сураҕы аҕалытара.

Бу күнүгэр дойдуларыгар кэлэннэр, салайааччы Мария Алексеевна сонунун үлэһиннэ:

– Москваҕа ытыллыбыт күрэххэ Ньурбаттан уопсайа 30, Дьокуускайтан 43 оҕолор кытыны ыллылар. Индивидуальной бөлөбүнэн (ОФП) бырагырааманан 25 оҕо, индивидуальной бырагырааманан иккили көрүнгө кытыннылар.

Уопсайа Саха сириттэн үс күрэххэ кыттаннар 200-чэ мэтээли аҕаллылар.

Арасыйа Тверь, Краснодар, Екатеринбург, Питер, Москва, Омскайтан, Красноярскай, Улан-Удэ у.д.а куораттарыттан кэлэн кытыннылар.

Түгэнинэн туһанан Ньурба улууһун дьаһалтатыгар олтуобус өнгөтүнэн көмөлөспүттэрин иһин

Кырачаан гимнасткалар ситиһиилэрэ

төрөппүттэр ааттарыттан истин махталбытын тириэрдибит. Барарбыт саҕана Ньурбатааҕы оҕо спортивнай оскуолатыгар эбии чаас көрөн оҕолорбутун улахан киэн саалаҕа дьарыктаан, эрчиллэн эбилли ылалларыгар өйөө-

бүттэрин иһин барҕа махталбын тириэрдибим.

Ньурбабыт улууһун олохтоохторун, кырачаан гимнасткаларбын, кинилэр төрөппүттэрин кэлэн иһэр Саҕа дьылынан эбэр-дэлиибим. Өссө да кыайы-хоту

кэлэ турдун! - диэн эбэрденэн түмүктээтэ.

Ньурба оройуонугар урбааны өйүүр киингэ художественной гимнастикаҕа кырачаан оҕолору

дьарыктыыр Мария Александрова үрдүктэн үрдүк ситиһиилэри баҕара хаалабыт.

Антонина СЕМЕНОВА.

Сүрүн сыалбыт – дьон туһугар үлэ

Ахсынны 22 күнүгэр Энэргетик күнэ буолан ааспыта. Биһиги улууспутугар Якутскэнерго ПАУо Арбааны электрческэй ситимнэригэр киирсэр Ньурбатаабы РЭС улуус олохтоохторун электрчество уотунан хааччыйан үлэли-хамсыы олорор. Быйыл Якутскэнерго тэриллибитэ 60 сылынан ситимнээн Ньурбатаабы РЭС олобун-дьаһабын, үлэтин бу сыллаабы түмүгүн туһунан тэрилтэ салайааччытын, улуус Сүбэтин депутатын Александр Иванович Егоровы кытары сиили кэпсэтибит.

Александр Иванович үлэлиир остуолугар "Кадры решают все" диэн эргэ откыртка араамаланан турарыггар тута харабым бырабылынна.

- Бу откыртканы илдьэ сылдыбытым 30 тахса сыл буолла. Күн бүгүнүгэр диэри бу этини кытары 100% сөбүлэһэбин, - диэн Александр Иванович кэпсээнин сабаалаата. - 2009 сыллаахха Ньурбатаабы РЭС-кэ ананан кэлбитим. Бастакы боппуруоһум манна кадровай этэ. Мин үлэни тэртэрбэр этэбин: "Мин салайабын эрэ, каадыр үлэлээбэт буоллабына мин манна наадата суохпун. Каадыр барытын быһаарар. Мин салайан эрэ бириэхпин сөп, "ручной" киһи суох буолуохтаах. Хас бириди киһи бэйэтэ толкуйдаан үлэлиэхтээх" диэн. Каадыры иитэн таһаарарга бириэмэ уонна сыра наада, онно энергетика эйгэтигэр 3 сыл барар. Ол иһин киһини кытары кэпсэтэн уопсай тыл була сатыыр наада. Билигин РЭС-тэн уурайыы суох диэххэ сөп. Атын сиргэ көһөн эрэ барар түгэннэригэр уурайаллар уонна үрдээн бараллар. Мин онтон үөрэбин эрэ.

- Билигин РЭС-кэ хас киһи үлэлирий?

- Билигин 129, итини таһынан Мииринэйтэн үлэлиир сулууспарлар 22 үлэнигэ баар, барыта холбоон 151 киһи үлэлиир. Бэтэрээн-нэрбит сорохторо бочуоттаах сынныаланга олоролор: Чуукаардаабы учаастак маастара Иван Иванович Алексеев, Маардаабы монтерскай пуун электромонтера Виктор Игнатьевич Васильев, ДВС машиниһа Иосиф Степанович Николаев. Күн бүгүнүгэ диэри үлэ үөрүйэхтэриттэн үллэстэн эдэрдэри кытта тэбистэнгэ сылдьаллар суһал биригээдэ үлэнигэр электромонтер Михаил Никифорович Винокуров, суоппар Эдуард Анатольевич Григорьев, буровой установка машиниһа Василий Борисович Округин.

Үтүө суобастаахтык үлэлиилэр оборудованине өрөмүөнүн электрослеса Петр Винокуров, лиинийэ өрөмүөнүн электромонтердара Семен Винокуров, Николаев Владимир, суһал биригээдэ үлэнигэр маастар Леонид Николаев, электромонтердар Андрей Иванов, Алексей Сеялов, ДВС машиниһа Виктор Балакшин, механосборочнай үлэ слесара Дьулустаан Иванов, анал тизьэньикэ суоппара Василий Махатыров уо.д.а.

Эдэр кэскиллээх үлэнигэр эмиэ баалар - суһал-диспетчерскай сулууспа диспетчердара Григорий Иванов, Айсен Харитонов, технологическай холбонууга инженер Иван Иванов, маастар Алексей Спиридонов, лиинийэ өрөмүөнүн электромонтера Мичил Семенов, Чуукаардаабы учаастак электромонтера Алексей Семенов, Маардаабы пуун электромонтера Александр Васильев.

- 2022 сылга үлэ-хамнас түмүгэ хайдаһый?

- Үлэбит түмүгэ үчүгэй, былааны 100% толордубут. Саас Бүлүү бөлөх улуустар бары уоттанан олоор 110 кВ күүрүүлээх лиинийэбэ 30 улахан бағананы ула-

рыппытыт. 35 кВ күүрүүлээх "Ньурба - Маар", "Маар - Онхой", "Ньурба - ДЭС", "Ньурба - Убайаан", "Ньурба - Хампах", "Хампах - Маалыкай", "Хампах - Сайылык" лиинийэлэргэ 64 улахан бағаналары уларыттыбыт, 23 бағананы өрөмүөннэтибит. 10/6/0,4 кВ уот ситимнэригэр уопсайа 412 саҥа бағана турда, 154 бағана өрөмүөннэнэ.

Уот лиинийэтин солооһуннарарыгар 141,48 га сири ыраастаатыбыт. Солооһунга талах уонна мас уһаан үүннэбинэ, күүстээх тыалга боруобакка охсуллан саахалга тизьэдиэн сөп. Подстанцияларга эмиэ санардыы үлэтэ барар. "Ньурба" подстанцияга маслянай выключатель элегазовой диэнгэ уларыйбыта. Атын подстанцияларга эмиэ эргэбит оборудованины уларыттыы үлэтэ барда.

Мань таһынан бэдэрээт тэрилтэлэрэ 110 кВ-таах лиинийэбэ уонна уот ситимнэригэр 460 бағананы уларыттытара. 13,37 км усталаах СИП боруобаты таппытара. Уот солооһуннарарыгар 159,331 га сири ыраастаабытара. "Күндээдэ" подстанцияга биир трансформатор хапытаалынай өрөмүөнэ буолла. "Ньурба" подстанцияга эмиэ санардыы үлэтин ыппытара.

Биир улахан суолталаах хайысхабыт - саҥа тутулар эбийэктэри уокка холбоһун. Бу сылга Ньурба драмтеатр, Күндээдэбэ 176 миэстэлээх оскуола, Чаппандаба 100/50 миэстэлээх оскуола-саад, Ньурбага 32 учаастактаах саҥа микрооройуон уо.д.а. эбийэктэр уокка холбоннулар.

- Сылга ортотунан хас абонент уокка холбоноруй?

- 300-тэн 500-кэ диэри буолар. Уот кыайарын туһугар трансформаторнай пууннарбытын, подстанцияларбытын нобуруускатын улаатыннарарыт. Аны туран улахан кыамталаах эбийэктэргэ сайаапка биэрлэхтэринэ холбонор бэриэмэтэ уһаан биэрэр.

- Онтон Күндээдэ нэһилиэгэ толору уотунан ититэр ситимигэ холбонор олоор дии?

- Трансформатора улахан, 6,3 МВт, ангардас биир дэриэбинэбэ уонна Арагастаах учаастагар. Ньурбага буоллабына икки 10 МВт турбута. Күндээдэбэ уотунан итити СӨ Правительствотын уурааба баара. Ол сағана баһылыктаан олоорбут Владимир Михайловичка этэн, туруорсан аадыу уотунан ититиигэ Ньурба олохтоохторун эмиэ холбоон киирэн барбыппыт. Аны туран улуус депутаттарын Сүбэтин бэрэссэдээтэлэ Сергей Иванович Ньурба подстанциятыгар трансформаторы улаатыннарарга Ил Түмэнгэ туруорсубута, кэпсэти ыппыта. Инньэ бынан Ньурбага икки 25 МВт кыамталаах трансформатордар тураллар. Билигин оттор, кэрдэр маһын да чугасты хаалбата, аны тизьэр сыаналара да ыарахан, ол иһин дағаны дьон бары уотунан ититиигэ холбонор эрэр.

- Ньурбага биир сүрүн кыһалбабыт субу-субу уот арахсыыта. Быһааран биэр эр.

- Уот барара икки хайысхага арахсар: былаан быһыытын

(плановой) уонна былааны таһынан (внеплановой). Былаан быһыытын үксүн лиинийэ өрөмүөнүгэр араарыт. Тоҕо диэтэр лиинийэлэр мөлтөх суоллаах-иистээх сирдэринэн бараллар, ыарахан ыһааһыннаах анал тизьэньикэ сир тонугар эрэ сылдыар кыахтаах. Иккиһинэн, уокка холбонууга анаан арахсыы. Национальнай бырайыактарынан тутулар социальнай эбийэктэр, олоор дьизэлэр үгүс өттүгэр сыл бүтүтэ үлэбэ киирэллэр. Онон сибээстээн, ити тутуларга уот ситимин киллэрэр инниттэн быстах кэмгэ уоту араарарга күһэллэбит.

Былааны таһынан арахсыы хас да хайысхага арахсар. Бастаан алдыамыт сири булаллар уонна былаанга киллэрэллэр, бүгүн онгорботохпутуна сарсын эбэтэр сотору кэмнэн алдыаныа диэн. Онон киирэр, холбура, ханник эмэ массыына бағананы түгнэри көтөн кэбистэбинэ. Бағана провдтарга ыйанан туран хаалар эрээри сууллубат. Иккиһинэн, тэрилтэлэр сайаапкалыыллар. Уоту арааран эринг, биһиги өрөмүөннээри, онгостоору гынабыт диэн. Эбэтэр улахан габариттаах таһаба тизьэбит, ГАИ көнүл кэрдэ, аны эһиги уоту араарарга көңүлэ биэрин диэн. Күүстээх тыал, буурба түстэбинэ сорофор бағана охтор, провдтар хатыһан

ылаллар. **- Билигин бириддилен ыалларга счетчиктары туруортуу сылдыабыт дии?**

- Ити өйдөөх счетчиктар, интеллектуальнай прибор учета диэннэр. Бэйэтэ анал пультаах, онон көрөн түүнүн-күнүнүн төлүүр. Уруккуларга да оннук тарыып баар этэ, ол эрэн пульта суох. Билигин пультка дааннайдардын барытын көрөбүн, түүнүнүс төһөнү туһаммыккын. Омук сирдэригэр счетчиктара аллараа турар, көрбүккүт буолуо. Биир дағаны дьаһыга суох 5-6 устуука турар буолаллар, дьоннор бэйэлэрэ пластиковай картанан онно төлүүллэр. Ол оннугар ити өйдөөх счетчиктар баар буолан үлэни чэпчэттилер. Дьон пультары сүтэрбэттэрэ буоллар.

- Дьиз иһигэр турар счетчиктарбыт оччотугар көннөрү көрө сылдыарга диэн буолаллар дуо?

- Оннук, бэйэн хонтуруоллаан көрөрүгөр.

- ВЛ 110 кВ күүрүүлээх "Сунтаар - Ньурба" уот лиинийэтэ тутулар дуо?

- "Якутскэнерго" Инвестиционнай бырагырааматынан ВЛ 110 кВ күүрүүлээх "Сунтаар - Ньурба" уот лиинийэтин тутууга былааннамыта. 151 км усталаах, тимири бағаналардаах буолуохтаах. "Юг-техноинжиниринг" ХЭУо диэн

бырайыактыр тэрилтэ лиинийэ ааһахтаах сиргэр инженернай-геодезическай, инженернай-геологическай, инженернай-гидрометеорологическай, инженернай-экологическай чинчийиилэри ыппытара. Билигин техническай докумуоннар онгоһуллаллар, 220 кВ "Сунтаар", 110 кВ "Ньурба" подстанциялар кылаабынай схемаларын оноруу үлэтэ буола турар. Бу улахан бырайыак 2027 сылга бүтүөхтээх.

- Кэлэктиип олобун туһунан кэпсээ эр.

- Ньурбатаабы РЭС Якутск-энерго Арбааны электрческэй ситимнэригэр биир бастын үлэлээх-хамнастаах тэрилтэ быһыытын биллэр. Биһиги биригээдэлэрбит профессиональнай маастарыстыбаны көрдөрөр күрэхтэргэ кыайылаах тахсаллар, атын РЭС тэрилтэлэригэр араас таһымнаах саахаллары туоратыыга көмөлөһөллөр.

Кэлэктииппит илээхтик-эйлээхтик, биир сүбэнэн олоорбут. Сылын ахсын сайынын ыһаахтыыбыт, кыһынын Энэргетиктэр күннэрин бэлиэтиибит, үлэ бырааһынныгар уонна Кыайы күнүгэр аналлаах парадтарга көхтөөхтүк кыттабыт. Улууска, өрөспүүбүлүкүбэ ытыллар культурунай да, спорт да күрэхтэригэр өрүү кыттабыт. Дойду олобуттан да туора турбаппыт.

- РЭС-тэн байыаннай хомуурга хас киһи барбытай?

- Биһизэхэ уопсайа 24 бэбиэскэ кэлбитэ, бу биир тэрилтэ холугар аһара элбэх. Мин бэйэм үлэбэ ылыыга тус ирдэбилим - үөрөбүн бүтэрбит, армияга сулууспалаабыт, кыахтаах эдэр дьону ылыы. Кинилэртэн отой үчүгэй специалиһи иитэн таһаарыахха сөп. Инньэ бынан байыаннай хомуурга 9 уолум ынгырыллан барбыта, онтон соботохо аға төннөн кэлбитэ. Кинини ынгыран кэпсэтэн баран өр үлэиэ суоҕа диэн тылыттан-өһүттэн өйдөөбүтүм. Киһим абыһаах хоһоот тутта военкомакка баран сайабылыанна суруйан төтөрү барбыта. Уонна биир саастаах үлэнигэр бэйэтэ баа өттүнэн барбыта. Инньэ бынан 10 үлэнигэр билигин Аға дойдуларын көмүскүү сылдьаллар.

- Кэлэр сылга үлэнигэр, улуус олохтоохторугар тугу баарыагы этэй?

- Түгэнинэн туһунан ааспыт Энергетик күнүнэн, кэлэн иһэр Саҥа дьылынан үлэнигэрбэр барыларгар махтанан туран эбэр-дэбин тизьэбин. Быйыл урукку курдук бырааһыннык тэрийэтибит. Онон бағарабын аварията суох үлэни, дьоллоох олобу, дьиз кэргэттиригэр или-эйэни! Улуус олохтоохторугар кэлэн иһэр Саҥа дьылынан эбэрдэ! Чөл, нус-хас, эйлээх олобу, ситиһиилээх үлэни бағарабын!

Лена ПЕТРОВА.

– Улуус хаһыатын 85 сылыгар –

Рабселькордар өрөспүүбүлүкэтээби сүлүүттэригэр иккитэ кыттыбыта

Гаврил Макарович Давыдов 1925 сыллаахха Бэстээх нэһилигэр төрөөбүтэ. Кини оҕо сааһыттан общественной үлэбэ эриллэн мускуллан улааппыта. Сэмэй майгытынан, дьонго амарах сыһанынан, билиигэ-көрүүгэ дьулурунан эппиэттээх салайар үлэбэ тийэ үүммүтэ. Гаврил Макарович аҕыс сыл устатыгар Ленинскэй хомсомул кэккэтигэр иитиллибитэ. Кини хомсомул кэккэтигэр сылдьан, идеяны өтүнэн буһууну-хатыны ылбыта. Актыбынай комсомолец 1954 сыллаахха партия кэккэтигэр чилиэнинэн ылыллыбыта. Гаврил Давыдов 18 сааһыттан Совет исполкомун сэкиретэринэн, онтон кэлин холкуос суотчутунан үлэбэбитэ.

Үлэбэ сыстаҕас, тэрийэр үлэбэ дьобурдаах комсомолехы Дьокуускайга холкуостар салайар каадырдарын бэлэмниир уобаластаабы оскуолаҕа үөрэххэ ыппыттар. Ити оскуоланы ситиһилээхтик бүтэрээт, МТС учасковой агрономунан, онтон бөдөҥсүйбүт "Жданов" аатынан холкуос ырабылыанньатын бэрэсэдээтэлинэн үлэлиир. "Ньурба" сопхуос тэриллитин кэнниттэн Гаврил Макарович Чапанда отделениетыгар фермаҕа, хонууга биригэдириинэн өр кэмгэ үлэбэбитэ. Итинтэн кэлин Чапанда нэһилигин Сэбиэтин исполкомун бэрэсэдээтэлинэн биэс сыл үлэлээн, Сэбиэт тэрийэр-маассабай үлэтин өрө көтөбүрү ситиспитэ.

1963 сыллаахха Чапанда отделениетыгар сүөһү иититин биригэдириинэн баҕа өтүнэн үлэли барбыта. Гаврил Макарович сүөһү иититин биригэдиригэр ынаҕы массыынаннааһын, искусственной сизмэлээннин, ферма ыарахан үлэтин механика төлөһүтүү курдук бастын ньымалары сүүрэн-көтөн олоххо киллэрбитэ. Кини салайар биригэдиригэ бөдөн отделение сүөһүгүн 39% иитэр уонна үтүт валовый ыамын 49% бизэрэрэ. Бу биригэдиригэ кэлэтииб үтүт валовый ыамыгар, кинини судаарыстыбаҕа атыылааһынга тохсус пятилетка 4 сыл 8 ыйдаабы соруудаһын аһары толорорун ситиспитэ.

Биригэдиригэ кэлэтиибигэр сүөһү иититин элбэх бастыннара уонна маастардара үүнэн тахсыбыттар. Олор ортолоругар ССРС НХСБ-тын бороунса мэтээлинэн иккитэ наһараадалаамтыг бостуук Егор Алексеевич Нюргусов, сүөһүнү уотууга оройуон куонкурсун хас да төгүл кыайыылаахтара бос-

тууктар Афанасий Михайлович Васильев, Григорий Александрович Опудонов, үтүт ыаһынга сыл ахсын үрдүк көрдөрүүнү ситиһэр ыанньыксыттар Анна Николаевна Хохурова, Пелагея Яковлевна Тулдукова, Анна Гаврильевна Алексеева о.д.а. бааллара.

Гаврил Макарович Давыдов ычат наставнигыт быһыытынан эдэр сүөсүһүттэр ортолоругар элбэх өрүттээх үлэни ыттар. Кини салайар биригэдиригэ ферматыгар 1972 сылтан ыла орто үөрэҕи бүтэрбит сүөһү иититигэр үлэли кэлбит 52 уолаттары уонна кыргыттары биригэдиригэр куруутун үөрэ-көтө көрсөн, кинилэри кытта ир-хоро кэпсэтэн, үлэни-хамнаһы уонна ферма кэлэтиибин кытта билсиппинэрэ. Саҥа кэлбит ычаттары дьобурдарынан көрөн үлэбэ аналалы уонна үлэлиир сирдэригэр бэйэтинэн илдьэн үлэлэрин туттаргыра. Кини итинэн эрэ мунгурдаммат. Эдэрдэргэ сүөһүнү хайдах аһатарга, уулатарга, хотону ыраастыырга, ынаҕы хайдах ырга тийэ сүбэлиир.

Саҥа кэлбит уолаттар уонна кыргыттар олорор усулуобуйаларын тэрийиигэ, кинилэри оттук маһынан, иһэр уунан, иһитинэн-хомуоһунан хааччыйыга биригэдиригэр ураты болҕомтотун уура. Кинилэр дьыалэригэр сылдьан үлэ-хамнас, сир-майгы туһунан

истин тылынан сэлэргэһэрэ. Дьэ ол иһин буолуо, эдэр сүөсүһүттэр биригэдиригэр тылыттан, сүбэтигэнтэн тахсыбаттар. Наставник-коммунист фермаҕа үлэлиир уолаттары уонна кыргыттары общественной үлэбэ тардар, политической уонна экономической үөрэхтэрингэ хабар.

1970 сыллаахха Ньурба 1 №-дээх орто оскуолатын бүтэрэн баран, биригэдиригэ хас да сыл ыанньыксыттары Зоя Прокопьева наставник Гаврил Давыдов сүбэтинэн уонна рекомендациятыннан бастаан хомсомул, онтон кэлин партия кэккэтигэр ылыллыбыта. Зоя оройуоннааҕы "Коммунизм суола" хаһыат 1973 сыл ахсынны 1 күнүгэр тахсыбыт "Киниэхэ төлөмөт изстээхпин" диэн төбөлөөх суругар наставнигыт туһунан манньык суруйар: "Биригэдиригэр. Бу - ферма үлэнигэр бастакы сүбэтигэр. Итинник этиэхпин баҕарабын мин биригэдиригэр Г.М. Давыдов туһунан. Биридэ Гаврил Макарович эттэ: "Зоя, коммунист буолуоххун баҕарабын дуо? Толкуйдан". Мин кини мэхитэтинэн ССКП кэккэтигэр кирибитим. Очотообуга үөрүүбүн үлэстэ, биригэдиригэр бэр тийибитим. Онно кини үөрбүт мөссүөнүн көрөн баран, дьону үөрдөр баҕа санаам өссө күүһүбүтэ. Бэйэбэр саҥа үрдүк сорууттары туруорунан, ону толорон, хайаан да кини итэбэлин толорорго

быһаарыммытым".

Кырдык, Зоя Прокопьева тылын тыалга бырахпата. Кини фермаҕа үлэли сылдьан, оройуонга эрэ буолбакка, бүтүн өрөспүүбүлүкэбэ тийэ билибит бастын ыанньыксыт, актыыбынай общественник буола үүммүтэ, райсовет исполкомун чилиэнинэн быбардаммыта. Эдэр ыанньыксыт итинник үүнүүтэ наставнигыт үөрдүбүтэ. Коммунист биригэдиригэр салайар биригэдиригэр үлэбэбит уолаттар уонна кыргыттартан 13 эдэр сүөсүһүт араас ынырыларга нэһилиэк Сэбиэтин депутаттарынан быбардаммыттар.

Биригэдиригэ үлэбэбит эдэр сүөсүһүттэр үөрэххэ эбэтэр атын үлэбэ барыыларын отделение салалтата уонна биригэдиригэ кэлэтиибэ, үгэс курдук, үөрүүлээх быһыыга-майгыга атаараллара, сыаналаах бэлэхтэри уонна бочуотнай грамоталары туттараллара, ону таһынан үөрэхтэригэр, үлэлигэр ситиһилэри, тус бэйэлэрин олохторугар дьолу-соргуну, туйгун доруобуйаны баҕарар тыллар этиллэллэрэ, ыраах үөрэххэ барааччыларга суолларын ороскуотун толуктук Аркадий Филиппович Саввиновунан, РФ уонна Саха өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх тренера, иитиллээччилэрэ Антоновка ычатара Георгий Балакшин Пекин Олимпиадатын III-с призера, кикбоксингга ССРС-тан бастакынан Аан дойду чемпиона буолан элбэх саха ыччаттар сонун спорт көрүгүн арийбэр Александр Иванов тренердэрэ Артур Иннокентьевич Пахомов, Ньурба улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, Бэтэринээринэй сулуус полковник Тимур Иннокентьевич Пахомов ааттарынан уонна да атыттарынан биһиги кылаас эрэ буолбакка Октябрьскай нэһилиэк бүтүннү киэн туттар дьоннор биһиги кылааска үөрэммиттэрэ.

Оччолорго 8-с кылааһынан уурайан Бүлүүтэбэ педучилищеҕа үөрэнэ барбыт Маша Даянова-

бынай общественник уонна селькор быһыытынан нэһилиэнньэ ортотугар улахан ытыктабылы ыла. Кини 8 сыл устатыгар Чапанда отделениетын партийнай тэрилтэтин сэкиретэринэн үлэбэбитэ, Чапанда нэһилигин Сэбиэтин хас да ынырыга депутат, политинформатор, зооветеринарнай куруһуок пропагандиһын быһыытынан эппиэттээх общественной үлэлэри чиэстээхтик толорорго. Маны таһынан нэһилиэккэ корреспондентскай поһу тэрийэн салайан үлэбэпитэ. Гаврил Макарович оройуоннааҕы "Кыһыл Сулус", "Красная Звезда", кэлин "Коммунизм суола" уонна уобаластааҕы "Кыым" хаһыаттарга суруйбут корреспонденциялара үгүстүк бэчээттэммиттэрэ.

Оройуон хаһыатын биригэдиригэр актыыбынай уонна сыппаабат бөрүөлөөх селькорунан Гаврил Макарович Давыдов буолар. Кини бу улахан түбүктээх, эппиэттээх уонна мындыр үлэни олоҕун устата дьарыктамыта. Гаврил Макарович Саха сиригэр бэчээти сайыннарыыга үтүөлэрин үрдүктүк сыаналаан туран 1957 сыллаахха Саха АССР Верховнай Советын Президиума Бочуотунай Советинан наһараадалабыта. Кини рабселькордар өрөспүүбүлүкэтээби сүлүүттэригэр икки төгүл кыттыбыта.

"Кыым", "Эдэр коммунист", "Бэлэм буол" уонна оройуоннааҕы "Коммунизм суола" хаһыаттар страницаларыгар "Г. Давыдов" диэн илии баттаһынаах хомоҕой тыллаах-өстөөх ыстатыйалара, репортажтара, информациялара чаастык тахсара. Ол курдук Гаврил Макарович пятилеткалар соруудаһарын олоххо киллэрэр хайдах баран иһэрин, бастыннар уопуттарын кэпсиир, хаалан иһээччилэри сыгыты кириитикэбэ тардар, үлэнигэр социалистическай куоталаһыларын хаамытын тустарынан элбэх ыстатыйалары бэчээттэпитэ билигин биһиги нэһилиэкпит урукку олоҕун сырдатар историятын буолла.

Гаврил Давыдов хаһыакка бэчээттэнэр ыстатыйалара бэйэлэрин ис хоһооннорунан хаһыат үрдүк аналгытар толору сөп түбэһэлэринэн уратыланаллара. Кини суруйар ыстатыйалара иитэр-тэрийэр, көбүлүүр, сананы, бастыны пропагандалыыр сыаллаах, элбэх сонуннардаах, үгэс холобурдардаах, чуолкай чаччылардаах, дириг ис хоһоонордоох буолаллара.

Татьяна СИДОРОВА,
Чапанда.

– Редакция почтата –

Кинигэбитин сүрэхтээтибит

тылларбыт төһө да ыраах-ыраах олордорбут олох бэйэ бэйэбиттэн устунан ылбыппытыгар майгыныыр.

Презентацияны Ф.Г. Сафронов аатынан Ньурба Киин библиотекатын библиотекара Софронова Елена Ивановна илээн-саҕалаан саас сааһынан түһүмэхтэринэн сааһылаан дьон интэриһин тардан кэрэхсэбиллээхтик ытта.

Көрсүһүүгэ ыраахан-чугастан дьон бөбө кэлэн санааларын эппиттэрэ болҕомтону тарта. Онноор Хатас курдук сиртэн оскуолаҕа үөрэнэр сылларбытыгар библиотеканын, дракуруһуок салайааччытынан үлэбээн-хамсаан ааспыт 85 саастаах Антонова Наталья Григорьевна кэлэн урукку иитиллээччилэрин көрсөн ир-хоро кэпсэтэн санаа астаһан барда.

Биһиги кылаас оҕолоро нуруот хаһаайыстыбатын араас салааларыгар үрдүк таһаарылаахтык үлэбээн дойдубут сайдытыгар сэмэй кылааппытын киллэрбиппитинэн киэн туттабыт. Кини олоҕун ханнык баҕарар кэрдиис кэмигэр үтүө холобур буолар, кинилэринэн киэн туттар биридирээн дьон баар буолаллар. Оннуктарынан биһиги кылаастан оскуо-

ла гларарыттан билиигэ-көрүүгэ тардыһытын күүһүнэн 7-с кылааска үөрэнэ сылдьан Бүтүн Соһуустаагы "Орлёнок" лаабырга сылдьар дьолго тиксибит кэлин геолого-минерологической наука кандидата буола үүнэн республика экологиятыгар сүдү кылаатын киллэрибит Руслан Николаевич Копыловунан, өрөспүүбүлүкэ военкомун солбуйааччытыгар тийэ үүммүт полковник Аркадий Филиппович Саввиновунан, РФ уонна Саха өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх тренера, иитиллээччилэрэ Антоновка ычатара Георгий Балакшин Пекин Олимпиадатын III-с призера, кикбоксингга ССРС-тан бастакынан Аан дойду чемпиона буолан элбэх саха ыччаттар сонун спорт көрүгүн арийбэр Александр Иванов тренердэрэ Артур Иннокентьевич Пахомов, Ньурба улуунун Бочуоттаах олохтооҕо, Бэтэринээринэй сулуус полковник Тимур Иннокентьевич Пахомов ааттарынан уонна да атыттарынан биһиги кылаас эрэ буолбакка Октябрьскай нэһилиэк бүтүннү киэн туттар дьоннор биһиги кылааска үөрэммиттэрэ.

Оччолорго 8-с кылааһынан уурайан Бүлүүтэбэ педучилищеҕа үөрэнэ барбыт Маша Даянова-

ны, производстваҕа үлэли барбыт Володя Захаровы кытары сибээспитин быспакка билсэ турааччыбыт...

Хомойуох иһин бу үөрүүлээх күнгэ биһиги кылаас элбэх оҕото тийэн кэлбэтэбэ хомолтолоох. Ол курдук биһиги кэккэбиттэн олохтон эрдэ туораабыттар Славик Прокопьев, Лёня Илларионов, Катя Саввинова, Володя Захаров, Толя Анисимов, Руслан Копылов, Петр Васильев, Гоша Михайлов, Артур Пахомов, Ганя Яковлев, Миша Гаврилов ааттара биһиги өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр куруук баар буолуохтара...

Оскуолабыт 110 сыллаах үбүлүйүгэр көрсөн ир-хоро кэлэстэн 50 сыл анараа өттүгэр үөһэттэн айыллыбыт учууталларга үөрэммит оскуолабыт ситэн-хотон Юнеско үөрэбиригитин сиһимигэр кириэр агрохайысхалаах оскуола буолан баарабатын нэһилиэкпит үүнэр көлүнүнэн сырдикка-кэрэбэ угуйар, билиигэ-көрүүгэ сирдиригэр аналган толорууга күүс-көмө буоллун дьон кыра кыамталаах тыраахтыр ылыналларыгар бэйэбит кыахпытын уонна үбүнэн көмөлөһөн үөрэн-көтөн тарбастыбыт.

Валерий ИЛЛАРИОНОВ.

Көрсүһүүгэ кэлбит кылааһынньыктар.

Антоновка орто оскуолатын 1972 сыллаахха икки кылаас холбоһон биолог учуутал Баянова Людмила Георгиевна салалтатынан бүтэрэн ким производстваҕа үлэли, баҕалаах өттүлэрэ үөрэххэ туттарса араа-бараа тарбастыыпты быйыл 50 сыла буолла.

Онно сөп түбэһиннэрэн оскуолабыт бастакы выпусктарын холобурдарын батыһан кинигэ таһаарга актыыбыс оҕолорбут түмээн сүбэлэһэн Антоновкаҕа олоҕор оҕолоргон редколлегия тэриллитэ. Күүстээх үлэ саҕалаан быйыл оскуола выпусктаһан тохсунан күн сириг көрөн оскуолабыт 110 сыллаах үбүлүйүгэр сөп түбэһэн киэн далаһыннаахтык сүрэхтэниини ааста.

Бу оскуолаҕа сылларбы-

тын хаһан туран 60-ча сыллаах олохпут кэрчигин сырдатар кинигэ күн сириг көрүүтүгэр Тимур Пахомов салайааччылаах Егорова Светлана Васильевна, Петрова Елизавета Герасимовна уонна кылааспыт күндү кийииттэрэ Пахомова Людмила Ивановна, Федорова Тамара Федоровна сүдү кылааттары иһирэх тылбытынан ахтабыт. Бу ааспыт сыллар усталарыгар бука бары үөрэммит оскуолабытын, билиигэ-көрүүгэ таһаары учууталларытын, биригэ үөрэммит оҕолорбутун күн-дьыл дьалаһааныгар умнан-тэмнэн кэбиспэккэ бары истинник саныы, махтана-сүгүрүйэ сылдыбыппыт кинигэ сүрэхтэниитигэр үгэс дьону сөхтөрдө, бэйэбит да сөрү диэн сөхтүбүт...

Учууталларбыт туһунан ах-

- Редакция почтата -

Нэһилиэк кэскилэ – оҕо

1967 сыллааха Нефтебаза салалтата бэйэлэрин үлэһиттэрин оҕолоругар анаан 50 миэстэлээх оҕо саадын тохсуннуу ыйга тутан үлэбэ киллэрбит. Бастагы сэбиэдиссэйинэн Муллоғалиева Валентина Ивановна диэн эдэркээн нуучча кыыһа анаан үлэлээбит. Бастагы иитээчилэринэн буолаллар Кузнецова Нина Трофимовна, Сафина Роза Тагировна, Гусакова Анна Ивановна, поварынан Борисова Альбина Константиновна.

Ол сағана оҕолору 2-ки ыйдарыттан ылар этилэр. Оҕолор пеленкаларын барытын итии ууга оргутан илиинэн сууйаллар, кунна туспа турара, маһынан оттуллар оһохтооҕо. Барыта ыарахан илии үлэтэ этэ, ол да буоллар үлэһиттэр үлэлэригэр күүстэрин харыстаабакка үлэлээн, төһөлөөх элбэх кыра оҕолору көрөн-харайан олох киэн аартыгар үктэннэригэр буолуой.

90-с сыллар сағаланыларыгар дойдурдунэн уларыта тутуу сағаламмыта. Бу уларытыы Нефтебаза тэрилтэтин эмиэ хаарыйыта. Детсад дьааһыла группатын саппыттар, онон 2 сааһыттан 7 сааһыгар диэри араас саастаах биэр эрэ группаны хаалларбыттар.

2003 с. Нефтебаза тэрилтэтэ бу "Ромашка" оҕо тэрилтэтин эргэ дьэтиин балансаттан таһааран улус бас билиитигэр биэрбитэ. 2004 с. детсад муниципальной бас билиигэ кирибэттэрэ. Антоновка нэһилиэнньэтэ уруккуттан да улахан буолан, элбэх детсад саастаах оҕолор детсадынан хабыллыбат этилэр. Ол кыһалганы чөлчөтөр сыалтан, иккис детсад арылларын туруорсубуттук. Ол сағана Октябрьскай нэһилиэккэ Иннокентьев Алексей Михайлович диэн эдэр, эрчимнээх баһылык үлэлир. Кини кэскиллээҕи санаан, Нефтебаза детсадын Антоновка нэһилиэгэр ылан, улустуаабы үөрэҕириин управлениын начальнигар холдатайстволан, оччотооҕу начальни Федорова Светлана Нестерова бирикээһинэн миигин бу детсадка салайааччынан аныыллар. Ити алтынны 26 күнэ 2004 сыллааха этэ. Мин Нефтебаза тийэрбэр 4 иитиллээччи, 7 үлэһит баара. Детсад дьэтигэр элбэх өрөмүөнү ирдирэ, ууга турар буолан акылаага сытыһан, мөлтөх туруктааҕа. Маннай үлэбин детсадын иһин тупсарыттан сағалабытым: оҕо кута-сүрө тохтуур буоллун диэн хоно сытан истиэнэлэрбин, эргэ олопосторбун, остуолларбын, кабинеттарбын уруһуйдаан киэргэтэрим. Оскуолаҕа биэрэ үөрэммит уолаттарбын көрдөһөн оҕо оонньуу площадкатын: оҕо сыырдыыр горкатын, икки хачыалы онорторбутум. Иһит-хомуос, утуйар танас аа дьуо атыылаһан кыраһаан үлэбин сағалабытым.

Бэйэм, сэбиэдиссэй, медик, захвоц музыкальной салайааччы дуоһунастарын соҕообун барытын толорорум. Антоновкатын бағалаах оҕолору ылаттаан, сылдыр оҕо ахсаана элбээн барыттар.

Иккис сылбар бэйэм олоҕор Бөгдөөлө түөлбөүгэр көһөрөргө туруорсан сурук суруйан ол сағанаабы улус баһылыгар Дмитриев Роман Гаврильевичка сурук суруйбутум. Эргэ "Ромашка" детсадын Бөгдөөлө көһөрөн эбии мас атыылаһан 50 миэстэлээх оҕо уһуяанын тутуохха диэн. Бөгдөөлө микрорайон саҕа, эдэр ыал бөҕө дьэ туттан кириэн, оҕо төрөөһүнэ элбэх этэ. Ыаллары кэрийэн подпись хомуйан, туруорсуу сурук суруйан, улус баһылыгар, оройуон депутаттарыгар көрдөспүтүм, ол эрээри аккаас ылбытым. Ол да буоллар, иннин хоту, сыалбын-сорукпун ситиһэр эр бағаттан, туруорсубут боппуроспун ыһкытабытым.

2006 сыллааха, сылдыр оҕо элбээн, аны детсадтар эбии биэр группа туруорсан, үлэһит штатын көрдөспүтүм. Мин төрөп-

пүттэри кытта көрдөһүү сурукпун ылынан, 2007 сыл тохсуннуу 10 күнүгэр, иккис группа штап көрүлүбүтэ. Бу мин салайааччы быһыытынан үлэм бастагы ситиһитэ этэ.

Маннайгы тэрилли хаһан бағарар ыарахаттардаах, ол курдук Нефтебаза турар сирэ Антоновкатын тэийичитэ улахан кыһалганы үөскөспүтэ. Төрөппүт оҕону таһарыгар, үлэһит кэлэригэр-барарыгар уустуктардааҕа. Куруук техника буларга кыһайтарыллан, такси сыанатын мөлдөйүмат буолуу эмиэ баара. Бэйэм сылдырбар эмиэ кэксэ ыарахаттары көрсөрүм, бухгалтериям Антоновкаҕа баара, үөрэх управлениета Ньурбаҕа, араас тэрилтэлэри кытта дуоҕабарга эт атахпынан элбэхтик сүүрбүтүм.

Төрөппүт оҕотун таһарыгар, оҕолор сылдырларыгар чугас буоллун диэн санааттан салайтаран уонна үлэһиттэр сылдырларыгар чөлчөкү буоллун диэн, уруккуттан туруорсар боппуроспун салгыы үлэлэһэ сылдырбытым. "Ромашка" детсады Нефтебазаттан Антоновкаҕа көһөрүүнү. Бэс ыйыгар 2007 с. Республикатаағы педагогическай ярмарка ытыллыбыта, онно бырайыак суруйан, көмүскүү Республиканскай инновационнай площадка аатын ылбыппыт. Ити үлэм биэр эмиэ улахан ситиһитэ буолар. "Ромашка" детсад аата улуска, өрөспүүбүлүкэҕэ иһилибитэ.

Бу сыл күһүнүгэр Антоновкаҕа саҕа таас оскуола үлэбэ кириэн, улахан оскуола саҕа зданиеҕа көһөн, начаалынай оскуола эргэ улахан оскуолаҕа тахсан биэрэр. Туруорсуу түмүгүнэн, эргэ начаалынай оскуола дьэтиин детсад ғынан онгорорбор улус баһылыга Роман Гаврильевич Дмитриев, нэһилиэк баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев, үөрэҕириин управлениын начальнига Светлана Нестерова Федорова илии баттаһыннаах уураах тахсыбыта. Ону кытта өрөмүөнүгэр 500 тыһынчаны үөрэх миниистирэ Феодосия Васильевна Габышева көрбүтэ, онон бу ааттаммыт үтүө салайааччыларга махталым мунура суох.

Детсадпыт тохсуннуу 22 күнүгэр 2008 сыллааха дьэ аһыллан оҕолорбутун туппуптук. Онтон кулун тутар 18 күнүгэр 3 куорпуска саҕа группалар арылланнар эбии штаттар көрүлүбүттэрэ. "Ромашка" детсад иккис тыһынчаны ылан үлэлээн барбыппыт, саҕа үлэһиттэр кирибэттэрэ: методийынан Михайлова Любовь Николаевна, иитээчилэринэн Гурьева Валентина Гаврильевна, медигынан Ноговицына Зоя Николаевна, охраннигынан Семенов Андрей Михайлович, оробуочайынан Николаев Алексей Степанович, күһүнүгэр Поликарпова Октябрина Семеновна, Жиркова Наталья Николаевна кирибэттэрэ. Улууска, өрөспүүбүлүкэҕэ ытыллар араас тэрэһиннэргэ актыыбынайдык кыттарбыт.

2013 с. олунньуга улуска бастагынан семейнай оҕо группатын филиалын иитээччи Иванова Елена Октябриновна дьэтигэр аспыппыт. Онно 7 оҕону эбии ылбыппыт. Иитээччи, иитээччи көмөлөһөччүтэ уонна ас таһар оробуочай штатын көрбүттэрэ.

2014 с. хапытаалынай өрөмүөн онгоһуллубута. Толору хааччылыы кириэн сылаас туалеттар, иһити бөлэм итии ууга сууйар буолбуттара, детсад сарайа металлочерепицаҕа уларытыыта, тас өттө профлиһинэн бүрүлүбүттэрэ, түннүктэрэ пластиковай

түннүккэ уларытыытара, истиэнэлэрин гипсокартон, муостатыгар саҕа линолеумнар тэлгэммиттэрэ.

Ахсынны 2 күнүгэр сылаас, сырдык тупсубут детсадпыттар оҕолору үөрэ-көтө туппуптук. Саҕа ирдэбилгэ эппиэтиир оҕо сайдар эйгэтин тэрийэн үлэлээн барбыппыт. Ол курдук педсалон, музей, анал исписэлистер хосторо, музыкальной-физкультурнай заал баар буолбута.

2014 с. улуска бастагынан уонна билигин да соҕотох доруобуйаларыгар хааччахтаах оҕолору көрөр кылгаш болдохтоох анал группа аһыллыбыта.

2015 с. Антоновкатаағы "Биһик" детсад саҕа таас дьэбэ көспүтэ. Бу онгон олоҕор детсадын уруккута оскуола киэнэ этэ, онон территорията кыл-кыра буолан 3 группа оҕото оонньуу площадкатыгар эппиттээбэтэ. Ол иһин эргэ "Биһик" детсадын территориятын уонна биэр эргэ куорпуһугар оҕо өссө тутуохха сөбүн иһин эмиэ смета онгорторон ону улус депутаттарыгар туруосан хапытаалынай өрөмүөн, благоустроеннай детсад онгорторбутум. Нэһилиэнньэ оҕото детсадын эбии хабыллан, үлэ миэстэтэ тахсан улахан сэргэхсийи тахсыбыта. Эбии штаттар көрүлүннэр үлэһиттэр ахсааннара биллэрдик элбэбэтэ.

Билигин "Ромашка" детсад Ньурба улуһугар саамай улахан оҕо уһуяана буолла. Эр киһи оҕо тэрилтэтигэр баара олус үчүгэй, кинилэр күүстээх илиилэрэ баар буолан үлэбит чөлчөтө. Кэлэтиип санаттан саҕа идея, тизмэ көрдөөн, айымнылаах үлэ күөстүү оргуйар. Элбэх саҕа эдэр кэскиллээх үлэһиттэр киридилэр.

Үлэбит түмүгүн көрдөрөн араас хайысхалаах инновационнай бырайыактар онгоһуллубуттара: "Крылья Надежды", "Дети грани алмазов", этноигровой Центр "Алаас оҕолоро", "Семейный детский сад - как структурное подразделение ДОУ", "Планета детства". Көмүскөбүт бырайыактарытын барытын олоххо киллэрэн, элбэх оскуола иннинээҕи саастаах оҕолору, оҕо тэрилтэтин хаһан араас хайысхалаах группалары аһан үлэлэтэ сылдырбыт. Ол курдук структурное подразделение - "Семейный детский сад", билигин ФГОС ирдэбилиэн доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолорго күн аһаара сылдыр группа аһан үлэлэтэн, элбэх төрөппүт махталын ылбыт.

Улустуаабы, региональной, республиканскай, россияйскай күрэхтэргэ оҕолорбут, иитээчилэр ситиһилээхтик кыттабыт: "Тыя сирин оскуола - 2009 с." оройуоннай педагогическай ярмаркаҕа бырайыак "Этноигровой центр "Алаас оҕолоро" 3 миэстэ; 2 Республиканскай педагогическай ярмаркаҕа "Детский сад - дом радости" дипломант буолбуптук; 2010 с. "Всероссийский конкурс "Росточек. Мир спасет дети" лауреат; 2010 с. "Всероссийский конкурс "Патриот России" үрүн көмүс мэтээл хаһаайытара буолбуптук. 2015 с. "Первые шаги в рамках Международного фестиваля Бриллиантовые нотки", ансамбль "Току - току, нэээм, нэээм" лауреат 2, 3 истиэпэннээх; "Международный конкурс "Факел" за творческий поиск перспективных подходов в образовании проект "Индивидуальная траектория ребенка в условиях ФГОС ДО" лауреат; "Международный конкурс "Факел" за актуализацию поиска эффективных ресурсов работы с одаренными воспитанниками проект "Дети грани алма-

зов" лауреат.

Ону таһынан "Ромашка" оҕо сайдар киинин ситиһилэринэн буолаллар:

2008 с. - Республиканскай экспериментальной площадкка;

2011 с. - ИРОиПК базовой Федеральной стажировочной площадкка;

2014 с. - ФГОС кириригэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин Үөрэҕириин Министириттэтин пилотнай площадкка;

2014 с. - Республиканскай инновационнай площадкка;

2015 с. - "Лучший сельский детский сад Республики Саха (Якутия) 2015 года";

2016 с. - "Ромашка" оҕо сада "Бастың инновационнай оҕо тэрилтэтэ диэн Арасыйыа реестригэр кирибэтэ.

Мин үлэбэр күүс-көмө буолбут киһим старшай иитээччим Михайлова Любовь Николаевна.

Салайааччы үлэтэ барыта хаһаайыстыбаннай булуу-талыы, дуоҕабардар... Кини детсад методическай үлэтин, иитээчилэри кытта үлэни сөпкө таһаарылаахтык салайар буолан ситиһилэрбит элбэхтэр. Онон миэхэ салайар үлэбэр кини баар буолан чөлчөкү этэ, старшай воспитательынаан Любовь Николаеванын бииргэ тапсан үлэлээн, сүүрэн-көтөн элбэх ситиһилэр-дээхпит. Бииргэ үлэлэбиппит үтүө түмүгүнэн "Ромашка" оҕо тэрилтэтэ улуска, өрөспүүбүлүкэҕэ биллэр биэр улахан оҕо сайдар киинэ буола улаатта, сайынна. Кинилэр кэлэтиип тутах үлэһиттэрэ, сүбэһиттэрэ, эдэр үлэһиттэргэ холобур, тирэх буолаллар: Михайлова Любовь Николаевна, Андреева Рея Васильевна, Елисеева Наталья Викторовна, Иванова Елена Октябриновна, Васильева Наталья Егоровна, Антонова Анна Алексеевна, Жиркова Наталья Николаевна, Кычкина Нина Николаевна, Николаев Алексей Степанович.

Биһиги "Ромашка" детсадытыгар үлэлээн ааспыт кэлиэгэлэрбитин куруук аһан-санаан аһабыт. Билигин кинилэр атын детсадтарга бу биһиги тэрилтэбиттэн үүнэн-сайдан тахсаннар ситиһилээхтик үлэһин-хамныы сылдырбыттар. Ол курдук Поликарпова Октябрина Семеновна Дьокуускай куоракка, Егорова Татьяна Ивановна "Северяночка" детсадка тутах иитээчилэр буолаллар.

Нэһилиэк общественной, культурунай олоҕор, уус-уран самодеятельноска мөлдүй көхтөөхтүк кыттарбыт.

Бэйэм атын үлэбэ көһөрбүнэн детсадын эдэр кэскиллээх үлэһиккэ Егоров Егор Кирилловичка туттарбытым. Кини салгыы үлэлиэ, ити сағалаабыт үлэбин ыһкыты-бакка салгыы "Ромашка" оҕо саадын сайыннара туруо диэн эрэнэбин.

Өр сылларга бииргэ үлэлэбип кэлиэгэлэрбин, бэтэрээннэри, эдэр кэскиллээх үлэһиттэри "Ромашка" оҕо сайдар киинин 55 сыллаах өрөгөйдөөх үбүлүйүнэн итигит-истингит эбэрдэлибин. Бағарабын өссө да айымнылаах үлэбит таһаарылаах буоллун, оҕолоргут ситиһилэрэ-билиилэрэ үрдүү-сайда турдун, төрөппүттэригит куруук күүстээх тирэх-көмө буоллуннар.

Оҕо тэрилтэтэ тэриллбитэ 55 сыллаах үбүлүйүнэн бэтэрээннэрибин, үлэһин сылдыр кэлиэгэлэрбин эбэрдэлээн туран, билигин эдэр дьонго саҕа үрдүк кирибилэри, ситиһини бағарабын.

СЕМЕНОВА Эльвира Николаевна,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин
үөрэҕириин туйгуна,
Арасыйыа уонсай үөрэхтэһинин
бочоттаах үлэһитэ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин
учууталарын 12 сийэһин делегата,
Октябрьскай нэһилиэк
бочоттаах олохтооҕо.

Саха киһитэ "этэнгэ сырыттаха дьыл-хонук" диір үгэстээх. Ол тэнэ биір сыл түмүктэнэрэ номнуо аҕыйах хонук хаалла. Эдэрдийин-эмэниин долгуйа күүтэр Саҕа дьыл дьоро күнэ чугаһаатар чугаһыыр. Ыл аайы маскарад, сэмэй бэлэх, бырааһыннык мааны бүлүүдэтин сүсүлгэнэ. Биллэн турар аптаах дьикти түгэни оҕо аймак ордук итэҕэйэр, буолумуна оҕо барахсан онорон-көрө өрүктэ ылынар дьөбүра айыллыбыт айылгыта буоллаҕа.

Биһиги оҕо саадыт саамай кырачааннара ахсынны 23 күнүгэр Кырыа Бытык Тымныы оҕоньортон бэлэх тутан үөрүүлэрэ дьикти буолла. Моруос оҕоньор олох сайдыытын кытта тэнгэ хардылыыр киһи буолан биірэдэ. Ол курдук бэлэһин үгэс буолбут кыһыл мөһөччүгүттэн оробокко банкоматтан ылын диэтэ. Иитээчилэр соһуйан чочумча ту-

- Саҕа Дьыл -

Сырдыгы сағар сэргэх күннэр

ра түһээт оҕолорго моркуоп түнэ-түн банкомат валютатыгар аптаан кубулута охсон хаҕа оҕолор бэлэ-бэ суох хаалбатылар.

Дьэ, манна көрүө этигит Аника кыысчаан үөрэн дьингээх ойуур кубабыны ойуоккалаабытын, Богдан уолчаан кумаабы моркуобун таба укпакка мүччү тутан ыһсаан-ыгылыһан ылбытын, сөхпүт-үөрбүт чоҕулуспун харахтары, өрүтө көтө таһынар ытысчааннары...

Оттон "Хотугу сибэкки" нэһилиэкпит дьахталларын сэбиэтэ элбэх оҕолоох ыал сылын түмүктүү тэрэһининэн кинилэргэ анаан тиргэни киэргэтиигэ күрэх биллэрдэ.

Нэһилиэкпит бары тэрилтэлэрэ сүргэни көтөҕө Саҕа дьыллаабы киэргэни-симэни буолан тураллар.

Венера СТЕПАНОВА,
Күндээдэ.

2023 сылы – Хара Куруолук сылын хайдах көрсөбүт?

Ахсынны ыйыт түмүктэнэрэ бу кэллэ. Ханна да тийбит иһин Сага дьыл тына биллэн, оҕотуттан эмнигэр дылы саамай кэ-тэр аптаах бырааһынныкыт буоллаҕа. Үүнэр сылыт хаһайына илинги халан-даарынан сахаларга чугас кыыл Куобах сыла үүнээри турар. Сыл хаһайына Кролик - на-рын намчы, тосту туора быһыыны, ирээни сөбүлээбэт кыыл. Кролик хара өгө "инь" дьэн дыахтар эниэргийэтин бэлиэтэ буолары-нан бу сыл дыахтар аймакха улахан суолта-лаах буолуоҕа. Үлэлэринэн ситиһиллэниэн баҕарар дьонго ирээнигэ кирибэккэ, эй-ээн дьыаланы быһаарсарга, дипломатияны олохтуурга сүбэллиллэр. Сага сыл хаһайы-на иллээх дьэ кэргэн үөскүүрүн, оҕо төрө-һүнүн уруйдуу эрэ көрсүөҕө.

Тугу таһнабыт

Үүнэр сыл стихията уу буоларынан кэрэ аңардарга, Хара Куобах сылын көрсөргө өң-дүүһүн арааһа дэлэй эбит. Үүнэр сылга ситиһини тардар хара уонна хараҥа хал-лаан күөбэ өгнөрү, боронг, харгыһа, күөх от, кыһыллыгы өгнөр бары барсаллар эбит. 2023 сылга күлүмүрдэс, кылабачыгас матырыааллартан тигиллибит таһастар хаһан даҕаны инники күөһүгэ сылдыахта-ра, арай дьингээх тири уонна түүлээх киэргэллэртэн туттунун.

Дьэни уту киэргэтэргэ биллэн турар толору симэммит күөх харыйа оҕо аймаҕы үөрдэ туруоҕа, натуральной айылҕа маты-рыаалларын оноруллубут киэргэллэри ыйыахха, остуолу хлопок, лен скатерынан сабыахха сөп.

Сага дьылааҕы сандалыбыт

Сага дьыл - дьэ кэргэн бырааһынны-га. Доботторгутун кытта эмиз ылыахытын

сөп. Бырааһынныкытааҕы остуолга куобах, ынах этиттэн туттунан, балык, куурасса ас-тары сэргэ, оҕурут, фрукта аһын кыайа тутан баай сандалыны бэлэмнииргэ, убаҕас өттүгэр морс, компот сок арааһын иһиэх-хэ, аһы утахтан туттунан шампанскийы-нан көрсөргө астрологтар сүбэллиллэр.

Чугас дьоммутугар тугу бэлэх уунабыт?

Хара Кролик, Куоска сылыгар бастын бэлэҕинэн натуральной таһастар, дьэбэ туттулар тэриллэр, ол иһигэр техника өт-түгэр эмиз чугас дьонгутун үөрдүөҕө, хар-чыны да бэлэх уунары утарбаттар эбит.

Сага дьылы хайдах көрсөбүн да, сылын оннук аһыа дьэн этии эмиз баар. Онон хас биридибит бу уоттаах-күөстээх, чабыл-ыт бырааһынныгы уратытык, сэргэхтик көрсөргө кыһаллабыт, туох эрэ сырдыгы, кэрэни эрэнэ күүтэбит.

Ол эрэн барыбыт биир баҕа санаалаах-пыт дойдубутугар буола турар уустук бала-һанна тохтоон, уруккубун курдук эйэ-лээх олоххо, сырдык күннээх халлаанга үөрэ-көтө туохтан да куттаммакка олоруох-путун, байыаннай дьайыларга сыйдыар ычат дьоммут этэнгэ эргиллэн дойдула-рыгар кэллэлэрин эрэнэ күүтэбит.

Дьэ кэргэн чуумпу олоҕун таптыр Куобах Сыла хас бириди оҕо баайдаах са-ха ылыгар чуумпу дьолу, күүстээх санаа-ны, тулууру уонна дулууру, чэгиэн туругу бэлэхтэтин!

Мария НИКОЛАЕВА,
библиотекар.

– СИА иһитиннэрэр –

Тохсунньуга биэнсийэни түгэтии болдьоҕо уларыйда

Саха сиринээҕи Биэнсийэ пуондата биллэригинэн, 2023 с. тохсунньу ыйдааҕы биэнсийэни уонна босуобуйаны түгэтии болдьоҕо Сага дьылааҕы бырааһыннык-тар өрөбүллэринэн сибээстээн уларыйда.

«Почта России» АУо почта сибээһин нөҕү өрөспүүбүлүкэ оройуоннарыгар биэнсийэни маньык кыраапыгынан ти-риэрдэ:

- Тохсунньу 4 күнэ – 7 чыыһылаҕа тө-лөнөр уонна тириэрдиллэр биэнсийэ ки-риэ;
- Тохсунньу 5 күнэ – кыраапык бы-һытынан төлөнүө;
- Тохсунньу 6 күнэ – кыраапык бы-

- һытынан төлөнүө;
- Тохсунньу 7 күнэ – өрөбүл (быраа-һыннык) күнэ;
- Тохсунньу 8 күнэ – өрөбүл күн (бас-кыһанна);
- Тохсунньу 9 күнэ – 8 уонна 9 чыы-һылааҕы күннэргэ ылааччыларга түһү-өҕө.

Салгы олохтоммут кыраапыгынан барыа. Биэнсийэлэрин уонна атын даҕа-ны социальной төлөбүрдэри кирэдьиит тэрлэтэлэрин нөҕү – 8, 10, 16, 17-с чыы-һылаларга ылар дьон, болдьох иннинэ, ах-сынны 30 күнүгэр диэри төлөбүр ытыл-лыа.

Махтанабыт

Күндү аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит Хо-рула нэһилиэгиттэн төрүттээх, Дьийким-дэ нэһилиэгин олохтооҕо, Саха Өрөспүү-бүлүкэтин тыатын хаһайыстыбатын бэ-тэрээнэ, Дьийкимдэ нэһилиэгин, Ньурба улуунун Бочуоттаах гражданина, тыл-үлэ, колхознай-совхознай тутул, спорт бэ-тэрээнэ, хас да сайын илиинэн от охсуу-тугар күүлэйдэргэ 85 сааһыгар диэри кыт-тан инники бириистээх миэстэлэргэ тик-сибит СЕМЕНОВ Дмитрий Иванович (Чо-көйөөн Миитэрэй) 100 сааһыгар тийэр-тийбит сылдьан ахсынны ый 17 күнүгэр ыарахан ыарыгыттан орто дойдуну олох-тоттон барда. Көмүс уңуобун харайыыга сүрүн кыаҕы биэрбит Дьийкимдэ нэһилиэгин администратиятын үлэһиттэригэр, ды-һалта баһылыгар Осипов Прокопий Ни-колаевичка бытарҕан тымныны күннэргэ

чаҕыйан турбакка нэһилиэк эр дьонно-ро Павлов Владимир Никандрович, Федотов Михаил Михайлович, Васильев Иван Фе-дотович, Федоров Владимир Софроно-вич, олохтоох дьаһалта суоппара Андреев Спиридон Николаевич уонна Антоновка олохтооҕо Ефремов Будимир Николаевич үлэлээннэр, көмүллэр күнүгэр бэлэм гын-наннар, кэмигэр харалынна. Николай Ни-колаевичка, Варвара Анатольевна Суха-риновтарга, аймахтарбытыгар, Дьийким-дэ дьонугар-сэргэтигэр махтанабыт. Бу үөһэ ааттамыт дьонноро дирин махтал-бытын тириэрдэбит, кинилэргэ кэлэн иһэр Сага Дьылынан тус олохторугар үтөнү, кэрэни, ситиһини, доруобуйаны баҕарабыт.

Оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара.

РЕШЕНИЕ №24

19 декабря 2022 года с. Хорула
О результатах выборов главы муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского района улуса (района) Республики Саха (Якутия)

На основании протокола избирательной комиссии, организующей подготовку и проведение муниципальных выборов, от 18 декабря 2022 года о результатах выборов главы муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия), согласно которому в голосовании приняли участие 292 избирателей, руководствуясь пунктом 91 статьи 26 Федерального закона "Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации", статьями 81 и 88 Закона Республики Саха (Якутия) "О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)", избирательная комиссия, органи-зующая подготовку и проведение муниципальных выборов, решает:

1. Признать выборы главы муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия) состоявшимися и результаты выборов - действительными.

2. Признать избранным главой муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия) Иванова Тимофея Алексеевича, получившего наибольшее число голосов избирателей -, что составляет 95,86 процента от числа голосов избирателей, принявших участие в голосовании.

3. Опубликовать настоящее решение, а также данные о числе голосов избирате-лей, полученных каждым из зарегистрированных кандидатов на должность главы му-ниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Рес-публики Саха (Якутия), в средствах массовой информации (прилагаются).

Председатель УИК СТЕПАНОВА Н.А.
Секретарь УИК ЕГОРОВ В.Д.

РЕШЕНИЕ №25

20 декабря 2022 года с.Хорула

О регистрации избранного главы муниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия)

В соответствии со статьей 86 Закона Республики Саха (Якутия) "О муниципаль-ных выборах в Республике Саха (Якутия)" и на основании решения избирательной комиссии от 19 декабря 2022 года №24 "О результатах выборов главы муниципального образования "Хорулинский наслег" Республики Саха (Якутия)" избирательная ко-миссия, организующая подготовку и проведение муниципальных выборов, решает:

1. Зарегистрировать избранного главу муниципального образования "Хорулин-ский наслег" Нюрбинского улуса (района) Республики Саха (Якутия) Иванова Тимо-фея Алексеевича.

2. Выдать Иванову Тимофею Алексеевичу удостоверение об избрании главой му-ниципального образования "Хорулинский наслег" Нюрбинского улуса (района) Рес-публики Саха (Якутия) установленного образца.

3. Опубликовать настоящее решение в газете "Ньурба" и разместить на офици-альном сайте муниципального образования "Хорулинский наслег" в информационно-телекоммуникационной сети "Интернет".

Председатель УИК СТЕПАНОВА Н.А.
Секретарь УИК ЕГОРОВ В.Д.

– ОМВД предупреждает –

Мошенники под видом сотрудников банка похитили у Нюрбинца 1,3 млн рублей

В г. Нюрба 62-летний пенсионер, вы-полняя указания мошенников, озвучен-ные ими по телефону, оформил кредит и перевел все денежные средства аферис-там.

Днем пенсионеру под видом сотруд-ника банка позвонил мошенник. Он со-общил, что от его имени неизвестными была подана заявка на получение кредита, и в качестве доказательства отправил ему в мессенджер фиктивный документ на фирменном бланке банка. Под диктовку лжесотрудников потерпевший оформил кредит в мобильном приложении и пере-вел 1 млн 300000 рублей на указанный ими

счет. Только потом мужчина обдумал произошедшее и понял, что его обманули.

Уважаемые Нюрбинцы! Не выполняй-те финансовые операции под диктовку незнакомых людей по телефону. Если у вас есть сомнения относительно безопас-ности своих сбережений, либо вам посту-пил подозрительный звонок от сотрудни-ка банка, незамедлительно прервите раз-говор и перезвоните по номеру 102 или 112, либо на "горячую линию" финансово-го учреждения.

ОМВД России
по Нюрбинскому району.

– ГИБДД сообщает –

Запрещается стоянка транспортных средств

27.12.2022 г в г.Нюрба по ул. Советская возле д.53 и д.76 установлены запрещаю-щие дорожные знаки 3.28 "Стоянка запрещена". Распространяется только на ту сто-рону дороги, на которой они установлены.

Зона действия:

1. От места установки знака до бли-жайшего перекрестка за ним, а в населен-ных пунктах при отсутствии перекрестка - до конца населенного пункта. Действие знаков не прерывается в местах выезда с прилегающих к дороге территорий и в местах пересечения (примыкания) с по-левыми, лесными и другими второстепен-ными дорогами, перед которыми не ус-тановлены соответствующие знаки.
2. До действия повторного знака 3.28 "Стоянка запрещена" с таб. 8.2.2, таб. 8.2.3 "Зона действия". При этом не забывайте, таб. 8.2.3 указывает конец зоны действия зна-ка. Сразу же за знаком стоянка разрешена.
3. Определяется разметкой 1.10 желтого цвета.
4. До знака 3.31 "Конец зоны всех ограничений".

Наказание за нарушение требований знака:

КоАП РФ 12.19 ч. 1 и 5 Другие нару-шения правил установки или стоянки транспортных средств - Предупреждение или штраф 500 руб.

ОГИБДД ОМВД РОССИИ ПО
НЮРБИНСКОМУ РАЙОНУ.

Особенности:

Действия данного знака не распространяет-ся на транспорт-ные средства, управляемые инва-лидами, пере-возящие инвали-дов, в том числе детей-инвали-дов, если на ук-азанных транс-портных сред-ствах установлен опознаватель-ный знак "Инва-лид", а также на транспортные средства организаций федеральной почтовой свя-зи, имеющие на боковой поверхности бе-лую диагональную полосу на синем фоне, и на такси с включенным таксометром;

– СИА иһитиннэрэр –

Сага дьыллаабы өрөбүллэр: 2023 жыл

тохсуньутугар хайдах сынньанабыт

2023 жыл тохсуньутугар Сага дьыллаабы каникул тохсуньу 1-8 күннэригэр буолаллар.

Ахсынның 31 күнэ – субуота уонна үлэ күнэ буолбатах, онон Сага дьыллаабы өрөбүл тобус күнүгэ диэри уһуур.

Үлэ министриэтибэтигэр иһитиннэрбиттэринэн, үлэ күнэ буолбатах бырааһыннык күнүгэ түбэспит өрөбүллэр 2023 жыл тохсуньу 1 күнэ (баскыһанна) олурунуу 24 күнүгэр (бээтинсэ) уонна тохсуньу 8 күнэ (баскыһанна) ыам ыйын 8 күнүгэр (бэнидиэнник) көһөр.

Кэлэр уһун каникуллар олун-

ньуга буолуохтара, манна Аба дойдуну көмүскээччилэр бырааһынныктарыгар 4 күн сынньа-ныахпыт.

Саха сиригэр мөлүйөһөннээх кирбиигэ төрүүр оҕону 2023 сылга күүтэбит

Саха сирэ Уһук Илинни федеральной уокурукка оҕо төрөөһүнүгэр лидер буолар. Кэлэр сылга өрөспүүбүлүккэ мөлүйөһөннээх кирбиигэ киирэр оҕо төрүүрү былаананар. Ол туһунан пресс-конференцияга Айсен Николаев эттэ, суруйар СИА.

«Саха сирэ Уһук Илингэ төрөөһүнүгэ инники сылдьар. Хомойуох иһин, ахсаамытын

мөлүйөһөннээх кирбиини ситиспэтибит, ити эрэри чугаспыт. Эһиил бу көрдөрүүнү ситиһиэхпит диэн эрэллээхпин», — диэтэ өрөспүүбүлүкэ баһылыга.

Айсен Николаев эппитинэн, ааһан эрэр сыл — Ийэ сыла — ийэ буолууну өрөспүүбүлүккэ үөһэ күөһүгэ таһаарда. Ийэ ахсаана элбээтэ, кинилэри өйүүр дьаһаллар ытытыннылар.

Айсен Николаев 2023 жыл тоҕо "Үлэ сылынан" биллэриллибитин быһаарда

Санкциянан мөрөйдөөһүн уонна анал байыаннай дьаһал ытыттылар кэмигэр Саха сирэ үлэ түмүктээх буоларыгар күүһүн-кыабын түмүктээх. Ол туһунан пресс-кон-

ференцияга 2023 сылы «Үлэ сылынан» биллэриллибитин туһунан ыйытыгыга хоруйугар Айсен Николаев эттэ.

«Бүгүн үлэ боппуруостара олус суолталаахтар. Санкциянан мөрөйдөөһүн уонна анал байыаннай дьаһал ытыттылар кэмигэр биһиги улахан уонна бастыгы ситиһиэхтээхпит», — диэтэ регион баһылыга.

Айсен Николаев эппитинэн, үүнэр сылга үлэ боппуруостара, кадры бэлэмнээһин бастакы

миэстэбэ туруохтаахтар.

«Биһиги хас биһирдэ киһи сөбүлүүр дьыалатынан дьарыктанарын оноруктаахпыт», — диэтэ Айсен Николаев. Кини Саха сирин тэрилтэлэригэр өрөспүүбүлүкэтээби үөрэх бырагыраамаларынан элбэх эдэр киһи үлэнэн хабыллар буолбутун эттэ.

Баһылык аңардас АЛРОСА 2023 сылга 1500 сага үлэ миэстэтин таһаарыа диэтэ. «Бу олохтоох дьон буолалларыгар биһиги интэриэстээхпит», — диэтэ кини.

Аабааччылар истилэригэр

Хаһыат аныгыскы нүөмэрэ 2023 жыл тохсуньу 12 күнүгэр тахсыаҕа.

Редакция.

– Кэриэстэбил –

Өйдүү-саныы сылдыахпыт

Тапталлаах уолум, убайыт **СЕМЕНОВ Константин Николаевич** ахсынның 28 күнүгэр бу Орто дойдуттан букатыннаахтык барбыта биер сылын туолла.

Оҕом, убайыт 1966 сыллаахха балабан ыйын 15 күнүгэр иккис оҕонон күн сиригэр көрбүтэ.

1973 с. Ньурба 3 №-дээх оскуолатын боруогун атыллаан маннайгы кылааска киирбитэ. Оскуолаҕа үөрэнэр сылларыгар үчүгэй үөрэхтэринэн, актыыбынай кылааһынан собуруу Одессаҕа күүлэйдээн кэлбиттэрэ. Умнулубат түгэннэрин куруук өйдүү-саныы сылдыара. 1981 сыллаахха Ньурба 3 №-дээх оскуолатын аҕыс кылааһын бүтэрэн, салгы Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 1983 сыллаахха бүтэрбитэ.

Ол сыл балабан ыйыгар Маардаабы 3 №-дээх СПТУ-га суоппар-слесарь идэтигэр үөрэнэ киирэр. Үөрэбин 1984 сыллаахха бүтэрэн оройуон балыһатыгар, суһал көмө станциятыгар суоппарынан киирэр. Үлэли сылдьан 1985 сыллаахха саас Сэбиэскэй Аармыйа кэксэтигэр ыңгырыллан, икки сыл чиэстээхтик Аба

дойдуга ытык иһин төлөөн кэлэн, суһал көмө станциятыгар суоппарынан, эмчиттэри кытта дьон олоһун быһыһырга түүннэри-күнүстэри массына уруулун тутан үлэлээбитэ. Өр кэмнэ атын балыһаларга суоппарынан, слесарынан үлэлиир.

Күндү киһибит дьэтигэр-уотугар, дьонугар-сэргэтигэр, ай-

мах-билэ дьонугар, табаарыстарыгар наһаа эйбэс, үтүө санаалаах, сымнабас майгылаах буолара. 2004 сыллаахха саас ыал буолан, таптал туоһунан икки кыыс оҕолоох. Кыргыттарыгар ураты истинг-амарах сыһаннааҕа.

Техниканы билэр буолан ханнык бабар массынананы, тыраахтыры өрөмүөннүүр, чөлүгэр түһэрэн сүүрэр ғынара. Биһиргэ үлэлээбит дьонноро, доботторо убаастаан "массына бырааһа" дииллэрэ.

Күндү киһибит - оҕом, убайыт олус кылгас олохтонно... Ол эрэри бу Орто дойдуга кэлбит аналун толорон, ыал буолан, оҕолонон, үлэлээн, суол хаалларан аастаҕа.

Күндү киһибит - оҕом, убайыт ситэ олортоох олоһун оҕолоро салгыахтара диэн эрэнэбит. Кини сырдык мөссүөнүн, ыраас санаатын, үтүө-мааны майгытын сүрэхпитигэр үйэ тухары өйдүү-саныы сылдыахпыт.

Ийэтэ Евдокия Семеновна, балта, күтүөтэ.

Абабыт сырдык кэриэһигэр

Таптыыр, ахтар күндү кэргэним, абабыт эһэбит **ТИХОНОВ Федот Гаврильевич** ыарахан ыарыыттан олохтон туораабыта ахсынның 29 күнүгэр 40 хонугун туолар.

Биһиги абабыт 1957 жыл тохсуньу 1 күнүгэр Ньурба оройуонун Маалыкай нэһилиэгэр күн сиригэр көрбүтэ. Антоновка орто оскуолатын бүтэрбитэ. 1976-78 сыллаахха Сэбиэскэй Аармыйа кэксэтигэр сулууспалаан ытык иһин толорон кэлбитэ. 1979 сыллаахха ыал буолан үс оҕо амарах аҕата, сиэннэрин көрсөн эһэ дэттэрэн, сиэн минньигэс сыһын билэн барда.

Сүлэбэ 1982 сыллаахха элбэх сыллаах оттор сиэмэлэрин үүннэрэн тарҕатар аналлаах сопхуос тэриллэн "Сүлэ" сопхуоска тырактарыһынан үлэли киирбитэ. 1994 сылга диэри үлэлээбитэ. 1994-2011 сылларга ГУП "Дороги Нюрбы", Охрана природы үлэлээбитэ. 2016 сылтан өлүөр диэри МБУ "СЭГХ МО Город Нюрба"

үлэлээбитэ.

Түбүктээх үлэтин, үтүө түмүктээх туоһунан элбэх наҕараадалаах, мэтээллэрдээх, правительствоттан тийэ бааллар.

Элбэх истин доботтордоох, табаарыстардаах. Олоһун тиһэх күннэригэр диэри ыалдыа сытан биһиргэ үлэлээбит доботторун, табаарыстарын кытта кэпсэтэ, ыйыталаһа сыппыта.

СЭГХ МО бастаан үлэлиир кэмигэр КАМАЗ-ка үлэлиир этэ, онно оҕотун тэнэ погрузчикка Ньурбачаан уола Васялыһын Ньурба уулуссаларын тэннээн бэркэ тапсан үлэлээбиттэрэ. "Васям хайдахтаах да суолу бэркэ тэнниир" диэн хайбаан кэпсиирэ.

Хаһан даҕаны сылайбытын-элэйбитин биллэрбэт, сырдык мичээрэ, ыраас дууһата, эйбэс майгыта биһигини барыбытын өрүү сылааһынан кууһа, сыдыаһа-а-араначчылы сылдыаҕа.

Дьылба хаан кытаанах эбит, эрдэ билдээн илдэ барда.

Күндү кэргэним, абабыт, эһэбит сырдык мөссүөнүн умнуллубакка өйдөбүл ғынан сүрэхпитигэр куруук илдэ сылдыахпыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

<p>Убаастыыр кэллигэм, ийэбит чугас дьүөгэтэ, Маалыкай учаастаабы балыһатыгар өр сылларга үтүө суобастаахтык сизстэрэнэн үлэлээбит үлэ бэтэрээнэ ФЕДОРОВА Светлана Ивановна уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар Сардана Николаевна, Нюрбина Николаевна, балтыгар Христина Николаевна, дьэ кэргэттиригэр дириг кутурбаммытын тизрээбит. Маалыкайтан Николай Наумович, оҕолоро.</p>	<p>Кэллигэлэригэр Мария Васильевна, Николай Васильевич, Светлана Васильевна тапталлаах ийэлэрэ, Ньурба куорат Бочуоттаах олохтооҕо, үлэ, тыыл бэтэрээнэ Елена Яковлевна күн сириттэн туораабытынан чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тизрээбит. Убайан орто оскуолатын кэлектинибэ.</p>
<p>Күндүтүк саныыр өр сылларга Маалыкай балыһатыгар үлэлээбит, ытыктыыр, убаастыыр үлэ бэтэрээнэ ФЕДОРОВА Светлана Ивановна бу күн сириттэн букатыннаахтык барбытынан оҕолоругар, чугас аймактарыгар дириг кутурбаммытын биллэрээбит. РСФСР уонна СӨ үтүөлөөх бырааһа Николаев Н.Н., Ньурба Кини балыһатын профкома, администрацията, Маалыкай балыһатын кэлектинибэ, бэтэрээннэрэ.</p>	<p>Биһиргэ үөрэммит доборбутугар, табаарыспытыгар Евсеев Федяга күндүтүк саныыр тапталлаах ийэтэ, Ньурба куорат Бочуоттаах олохтооҕо ФЕДОРОВА Елена Яковлевна күн сириттэн туораабытынан дириг кутурбаммытын тизрээбит. Ньурба 1 №-дээх оскуолатын 10 "а", 10 "б", 10 "в" кыл. оҕолоро. 1986 с. вып.</p>
<p>Күндү балтыларбытыгар, "Аврора" маҕаһын сэбиэдиһийгэр Федорова-Степанова Нюрбина Николаевна, Хагалас улуһун Булуннаахтаах орто оскуолатын бухгалтерта Сардана Николаевна Назарова дьэ кэргэттиригэр күндү ийэлэрэ, эбэлэрэ, биһиргэ төрөөбүттэригэр эдьийдэрэ, саҕаспыт, Ньурба куорат олохтооҕо, Маалыкай участковой балыһатыгар өр кэмгэ үлэлээбит бэтэрээн-сизстэрэтэ, СӨ Доруубуйатын харыстабылын туйгуна ФЕДОРОВА Светлана Ивановна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан дириг кутурбаммытын биллэрээбит. Маартан, Маалыкайтан, Өнөдөһөттөн, Тааттаттан, Дьокуускайтан Федоров аймактар.</p>	<p>Күндү убаастыыр эдьийибит, Ньурба куорат олохтооҕо ФЕДОРОВА Елена Яковлевна 93 сааһыгар күн сириттэн туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тизрээбит, аһыгытын тэнгэ үлэстээбит. Ньурбаттан саҕаспыт Максимова А.Ф., Кириллинэр, Афанасьевтар, Николаевтар, Дьокуускайтан Афанасьевтар.</p>
<p>Убаастабыллаах кэллигэм Александр Ивановна тапталлаах аҕата Николай Александрович күн сириттэн суох буолбутунан дириг кутурбаммытын тизрээбит. Кытаанан кытаанах санаалан. Сүлэ оскуолатын кэлектинибэ.</p>	<p>Күндү биһиргэ үөрэммит дьүөгэтигэр, үөрэппит оҕобутугар Слепцова Миһийээнэ тапталлаах күн күбэй ийэтэ, оҕолоругар эйбэс эбэлэрэ, Дьаархан олохтооҕо ФЕДОРОВА Клавдия Николаевна күн сириттэн туораабытынан дириг кутурбаммытын тизрээбит. Кылаас сал. Саввинова А.Д., Васильева А.Р. уонна биһиргэ үөрэммит оҕолоро.</p>
<p>Күндү убайыт, ырааппыт, абабыт, таайыт, Мэнгэдэк нэһилигин олохтооҕо ТИМОФЕЕВ Валентин Иванович ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытын аймактарыгар, билэр дьонугар-сэргэтигэр курутууан туран биллэрээбит. Барааттара, эдьийи.</p>	<p>Тапталлаах кэргэним, ийэм, эбэбит, эдьийибит ИВАНОВА Наталья Николаевна ахсынның 22 күнүгэр ыалдыан күн сириттэн туораабытын туһунан курутууан туран биллэрээбит. Кэргэнэ, уола, сиэннэрэ, балтылары.</p>
<p>Убаастабыллаах кэллигэм Маргарита Николаевна тапталлаах эдьийи ИВАНОВА Наталья Николаевна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн дириг кутурбаммытын тизрээбит. Сүлэ орто оскуолатын кэлектинибэ.</p>	<p>Биһиргэ үөрэммит дьүөгэбит Наташа күн сириттэн туораабытынан кэргэнигэр, уолугар Айсенга, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тизрээбит. Күүстээх буолун, тулуурдаах буолун. Валя, Галя, Роза.</p>
<p>Күндү тапталлаах ийэбит, эбэбит, хос эбэбит. Үөрэх улуустаабы салалтатыгар өр сылларга бухгалтерынан үлэлээбит, СӨ Үөрэбиригитин туйгуна, Ньурба куорат Ытык кырдыаһа, тыыл, үлэ бэтэрээнэ ФЕДОРОВА Елена Яковлевна бу дьыл ахсынның ыйын 26 күнүгэр 93 сааһыгар Орто дойдуттан туораабытынан курутууан туран биллэрээбит. Оҕолоро, күтүөтэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ.</p>	<p>Чугастык саныыр дьүөгэбит, ыалбыт ИВАНОВА Наталья Николаевна ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр, уолугар, кийинитигэр, күтүөтүгэр, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тизрээбит. Аһыгытын тэнгэ үлэстээбит. Ньурбаттан, Сунтаартан Николаевтар, Афанасьевтар.</p>
<p>Улуустаабы үөрэх салалтата, үөрэбиригитин үлэнигэрин идэлээх холбоһуктара өр сылларга үтүө суобастаахтык биһиги тэрилтэ-битигэр бухгалтерынан үлэлээбит тыыл, үлэ бэтэрээнэ, Ньурба куорат Ытык кырдыаһа, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэбиригитин туйгуна ФЕДОРОВА Елена Яковлевна уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан кыргыттарыгар, уолаттарыгар, кинилэр дьэ кэргэттиригэр, аймактарыгар дириг кутурбаммытын тизрээбит.</p>	<p>Ньурбатаабы чинчийэр лабораториялаах ветеринарнай управление кэлектинибэ, профкома бу тэрилтэ үтүө суобастаахтык үлэли сылдыабыт техникаскэй үлэниппит АЛЕКСЕЕВ Сергей Егорович сэтинни 28 күнүгэр 2022 сылга ыарахан ыарыыттан суох буолбутунан дириг кутурбаммытын дьэ кэргэнигэр уонна чугас аймактарыгар тизрээбит. Биһиргэ үлэлиир коллегабытыгар Михайлова Клавдия Ивановна тапталлаах кэргэнэ АЛЕКСЕЕВ Сергей Егорович ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан оҕотугар, аймах-билэ дьонугар дириг кутурбаммытын тизрээбит. Кини балыһа администрацията, профкома, поликлиника коллектива.</p>

<p>Генеральная директор Стручкова Н.М. Кылаабынай редактор э.т. Петрова Л.И.</p>	<p>Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна. ПИ № ТУ 14-00551</p>	<p>Тэрийэччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственной автономнай тэрилтэтэ. Таһаарааччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ Таһаарааччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Тел. 8-4112-343917, e-mail: sakhabecheat@mail.ru Редакция, типография аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.</p>	<p>Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32. e-mail: redakcia06@mail.ru Хаһыат чэппиэргэ тахсар. Тыла: сахалыы, нууччалыы</p>	<p>Индекс: ПИ 988 Тираж 646. Объем - 12 стр. формата А3. Сыаната - 30 солк. 28.12.2022 с.</p>
--	---	---	--	---

